

Jaarverslag 2022

“De BMF heeft als doel het bevorderen van een duurzame ontwikkeling tussen de mens en zijn omgeving, met daarbij een speciale zorg voor de natuur, het landschap en het milieu in de provincie Noord-Brabant.”

Onze impact in 2022

115 organisaties
aangesloten bij de BMF

825 bezoekers
aan 53 georganiseerde
activiteiten

46.654 personen
online bereikt en 333 keer
in de media

291 adviezen
gegeven aan inwoners
en lokale en regionale
organisaties

**In 48 multi-stakeholder
netwerken**
geparticipeerd

3 nieuwe initiatieven
helpen opstarten, 22
bestaande initiatieven
ondersteund

228 bedrijfsadviezen
gegeven over duurzame
bedrijfsvoering

60 zienswijzen
en/of beroepen
ingediend

**Bij 71 beleids-
ontwikkelingstrajecten**
input geleverd

Inhoudsopgave

Voorwoord	4
Bestuursverslag	7
1. Over ons.....	7
1.1 Onze missie	7
1.2 Onze thema's	9
2. Activiteiten.....	10
2.1 Reguliere activiteiten	10
2.2 Projectactiviteiten	12
2.3 Bijdrage aan provinciale ambities.....	14
3 Organisatie & Bedrijfsvoering	19
3.1 Organisatie.....	19
3.2 Bedrijfsvoering	20
3.3 Integriteit en klachtenbeleid	24
4. Planning & Control	26
4.1 Risicomanagement.....	26
4.2 Toekomst.....	28
4.3 Begroting.....	29
Financieel verslag.....	31
5. Financieel jaarverslag 2022	31
5.1 Balans.....	31
5.2 Staat van Baten en Lasten over 2022	32
5.3 Financiële reserves	34
6. Jaarrekening.....	37
6.1 Lastenverdeling per doelstelling	37
6.2 Kasstroomoverzicht 2022.....	38
6.3 Grondslagen van waardering en van bepaling van het resultaat.....	39
6.4 Toelichting op de balans per 31 december 2022	42
6.5 Toelichting op de Staat van Baten en lasten over 2022.....	47
6.6 Wet normering bezoldiging topfunctionarissen.....	50
Overige gegevens.....	52
Bijlagen.....	56
Bijlage 1 – Verantwoording urenadministratie	57
Bijlage 2 – Ontvangen projectsubsidies Stichting De Natuur- en Milieufederaties	62
Bijlage 3 – Verklarende woordenlijst	63

Voorwoord

Voor u ligt het jaarverslag 2022. In het bestuursverslag geven we graag een toelichting op de activiteiten die we afgelopen jaar hebben uitgevoerd. Daarnaast vertellen we over de veranderingen van ons bestuursmodel. In het financiële jaarverslag laten we de financiële ontwikkelingen zien en lichten we die nader toe.

In 2022 bestond de Brabantse Milieufederatie (BMF) 50 jaar. Een jubileum is een mooi moment om bij stil te staan en successen te vieren, want er is veel gebeurd in al die jaren. Onze federatie van lokale natuur- en milieuorganisaties is deze halve eeuw uitgegroeid tot een robuuste beweging van Brabanders die het anders wil – duurzamer en groener – en laat zien dat het anders kan. Zolang we de krachten bundelen.

Het succes van de BMF is daarom niet alleen iets van ons, maar is het succes van alle groene vrijwilligers die zich inzetten voor natuur, milieu en klimaat in Brabant. We wilden ons jubileum daarom vooral samen met hen vieren. Zo organiseerden we verschillende jubileumexcursies en een fototentoonstelling in het provinciehuis. We deelden successen en groene verhalen uit onze lange historie op onze website en Frans de Laat, voormalig vrijwilliger bij de BMF, lanceerde een top 50 klimaatsongs.

Het jaar 2022 stond niet alleen in het teken van ons jubileum, maar ook van de verhuizing naar een andere kantoorlocatie. Sinds 1 juli 2022 is de BMF gevestigd aan de Heuvelring 92. Het archief van de BMF werd vanwege de verhuizing overgedragen aan het Brabants Historisch Informatie Centrum en is daardoor in de toekomst beschikbaar voor alle Brabanders.

15 maart 2023 waren de verkiezingen voor de Provinciale Staten en de waterschappen. Ook in de nieuwe bestuursperiode wil de BMF de Brabantse bestuurders blijven inspireren en samen met hen werken aan nieuwe oplossingen, door koploperbedrijven te ondersteunen en voorbeelden aan te dragen die laten zien dat het anders kan. Het is vervolgens aan de politiek om te zorgen voor beleid en regels die de weg naar verduurzaming van Brabant verder stimuleren en ondersteunen.

Wij zijn klaar voor de toekomst!

Gertjan Endedijk, voorzitter Raad van Toezicht

Femke Dingemans, directeur-bestuurder

Misha Mouwen, adjunct-directeur

V.l.n.r. Misha Mouwen (adjunct-directeur), Femke Dingemans (directeur-bestuurder) en Gertjan Endedijk (voorzitter Raad van Toezicht). Foto: BMF, Erik van der Burgt | VRBLD Photofilm.

1 | Bestuursverslag

1. Over ons

De BMF staat voor een schoon milieu, een vitale en rijke natuur, een gevarieerd landschap en een duurzame economie. Nu en straks. De Stichting Brabantse Milieufederatie (BMF) werkt aan een duurzame toekomst van Brabant. Dat doet de BMF sinds haar oprichting in 1972 onafhankelijk van enige politieke, levensbeschouwelijke of maatschappelijke overtuiging. De BMF overkoepelt sinds eind 2022 115 (vrijwilligers)organisaties op het gebied van natuur, milieu en landschap in Brabant en maakt deel uit van de landelijke stichting Natuur en Milieufederaties.

Foto's: Erik van der Burgt | VRBLD photofilm.

1.1 Onze missie

De BMF streeft naar een Brabant waarin we opereren binnen de draagkracht van het ecosysteem. We blijven binnen de grenzen van de herstelcapaciteit en we herstellen waar mogelijk schade uit het verleden. Om een duurzame toekomst te creëren, moeten we kringlopen sluiten en hernieuwbaar produceren. Daarnaast moeten we een halt toeroepen aan praktijken die het ecosysteem beschadigen.

Dat doen we zoveel mogelijk samen: met de lokale organisaties die zich hebben aangesloten bij de BMF, samen met individuele Brabanders die de BMF ondersteunen en samen met overheden en ondernemers die net als wij echt willen bouwen aan een duurzaam Brabant.

De BMF zet zich in voor een Brabantse samenleving die:

- Natuur en landschap beschermt en de biodiversiteit herstelt;
- Kringlopen sluit en waarin landbouw natuurinclusief is;
- Kan rekenen op voldoende en schoon water;
- Haar ecologische voetafdruk verkleint door de economie circulair te maken;
- Volledig draait op schone, hernieuwbare energie.

Op deze inhoudelijke doelen is onze inzet:

- Bescherming en verbetering van natuur, landschap, leefomgeving en biodiversiteit in Brabant. Dat doen we samen met onze achterban, koploperbedrijven en bewoners. Door positieve ontwikkelingen te steunen en negatieve ontwikkelingen tegen te houden.
- Ontwikkelen en ondersteunen van initiatieven die Brabant duurzamer maken, samen met de samenleving, het bedrijfsleven en andere maatschappelijke organisaties.
- Deelnemen in beleidstrajecten met als doel Brabant te verduurzamen.
- Brabanders informeren over en activeren op thema's rondom natuur, landschap, milieu en duurzame economie.

Kortom, we verzetten ons tegen ongewenste ontwikkelingen en laten zien hoe het wel kan. We stimuleren initiatieven vanuit de Brabantse samenleving, ondersteunen deze en verbinden partijen die samen grote stappen kunnen zetten. Met de steun van bewoners en koploperbedrijven kan een krachtig signaal worden gegeven aan overheden en bedrijvendat mensen verandering willen en daar ook al stappen voor zetten. Zelf nemen we ook initiatief voor projecten, plannen en acties om Brabant te verduurzamen.

Bij de uitvoering staan het creëren van een breed maatschappelijk bewustzijn, het ontwikkelen van vernieuwende concepten en het aangaan van allianties voorop.

Foto's: Erik van der Burgt | VRBLD fotofilm.

1.2 Onze thema's

ALGEMEEN

CIRCULAIRE ECONOMIE

DUURZAME ENERGIE

DUURZAME LANDBOUW &
VOEDSELPRODUCTIE

NATUUR & LANDSCHAP

WATER & KLIMAAT

2. Activiteiten

Ons doel is om meer impact te maken door in Brabant te werken aan concrete resultaten van onze inhoudelijke doelen. Zo werken we aan een mooi en duurzaam Brabant. In dit hoofdstuk beschrijven we kort onze resultaten in de diverse projecten en van structurele werkzaamheden. Ons werk is ingedeeld in twee categorieën. Dit zijn reguliere activiteiten (zie 2.1) en projectactiviteiten (zie 2.2).

Met deze activiteiten dragen we ook bij aan de realisatie van de ambities van onze financiers. Specifiek voor de provincie lichten we onze bijdrage aan haar ambities toe in paragraaf 2.3.

In dit jaarverslag willen we u een goede indruk geven van onze inzet gedurende het jaar en de impact die we daarmee bereiken. In bijlage 1 treft u de verantwoording van de gerealiseerde uren per financier, in bijlage 2 staan de ontvangen projectbijdragen vanuit de Natuur en Milieufederaties. Voor een greep uit ons werk per thema verwijzen we u naar [ons jaarbericht](#).

2.1 Reguliere activiteiten

De BMF heeft in 2022 verschillende reguliere activiteiten verricht; dat hebben we gedaan binnen de thema's Duurzame landbouw & Voedselproductie, Natuur & Landschap, Water & Klimaat, Duurzame energie en Circulaire economie. Daarnaast zijn er meer algemene activiteiten; daaronder vallen onder andere communicatieactiviteiten en de (juridische) ondersteuning van bij ons aangesloten organisaties.

- 1 De BMF heeft dit jaar **3** nieuwe initiatieven helpen opstarten: een Energietuin, een Green Office en een repaircafé en tenminste **22** bestaande initiatieven ondersteund naar verdere professionalisering.
- 2 We participeerden in **48** multi-stakeholdernetwerken¹. Bij **2** daarvan was de BMF aanjager of initiatiefnemer, namelijk een circulair ambachtscentrum en een landelijke intervisiegroep natuurinclusieve warmtetransitie. In deze netwerken namen zo'n **504** vertegenwoordigers van organisaties deel.
- 3 De BMF heeft dit jaar **240** adviezen gegeven aan lokale en regionale organisaties, inclusief terreinbeherende organisaties (TBO's). Daarnaast gaven we **51** adviezen aan inwoners. Zo gaven we Brabanders advies over wat zij kunnen doen om in hun gemeente zandpaden te beschermen.
- 4 Aan **228** bedrijven brachten we advies uit over of gaven we ondersteuning bij verduurzaming van de bedrijfsvoering, zoals over duurzame bedrijfsverlichting. Ook zijn

¹ Een multi-stakeholder-netwerk is een leernetwerk of een samenwerkingsverband. Het betreft zowel formele als informele netwerken die structureel zijn, niet eenmalig. Hierbij nemen minimaal 3 onderscheidende partijen deel, zoals een federatie, overheid, bedrijf, lokale of regionale organisatie of collega-organisatie.

we met verschillende leveranciers van biologische producten in gesprek gegaan om meer biologische consumptie te stimuleren, te beginnen binnen de bedrijfscatering.

- 5 We leverden input bij **71** beleidsontwikkelingstrajecten in het afgelopen jaar. Bij tenminste **9** van deze trajecten werd een substantieel deel van ons advies overgenomen in het uiteindelijke beleid. Zo is op ons advies een bufferzone voor natuur opgenomen in een gemeentelijke omgevingsvisie. Daarnaast hebben we (mede namens ANWB, Wandelnet en Fietzersbond Noord-Brabant) een brief gestuurd bij het Beleidskader Gezondheid waarin we gezamenlijk pleitten voor meer maatregelen voor een schone lucht in Brabant. Deze brief heeft geleid tot landelijke media-aandacht.
- 6 In 2022 organiseerde de BMF **37** fysieke en **16** online kennisbijeenkomsten, cursussen, lezingen en excursies, zoals diverse excursies in het kader van ons jubileum, een omgevingswetcursus, voedselboscursussen en de door ons getrokken landelijke training Energieboswachter over natuurinclusieve zonnevelden en windprojecten. We zorgden er daarnaast voor dat **45** agrarische ondernemers tijdens **3** bedrijfsbezoeken kennis over concrete natuurinclusieve maatregelen konden opdoen en uitwisselen. In totaal waren er **825** deelnemers bij deze evenementen en bijeenkomsten.

Wat is het effect van deze excursies en bijeenkomsten?

- De kennis van deelnemers is vergroot, bijvoorbeeld op het gebied van voedselbossen, biodiversiteit en juridische mogelijkheden voor het beschermen van de natuur.
- Mensen en organisaties zijn handelingsperspectief geboden en geïnspireerd.
- Mensen en organisaties zijn met elkaar in verbinding gebracht. Zo is een netwerk van progressieve boeren versterkt en zijn groene organisaties en energiecoöperaties meer met elkaar in contact gekomen.
- Het draagvlak is vergroot voor onder andere de energietransitie en natuurinclusieve landbouw.
- We hebben samengewerkt met andere organisaties.

- 7 In 2022 heeft de BMF **60** zienswijzen en/of beroepen ingebracht bij beleidsontwikkeltrajecten en besluiten, in veel gevallen samen met een of meer aangesloten organisaties, waaronder diverse provinciale beleidskaders.
- 8 De BMF vertegenwoordigde **115** aangesloten organisaties in 2022 bij beleidsoverleggen. Bijvoorbeeld in het kader van het grondwaterbeleid, natuurontwikkelingsbeleid en de Brabantse ontwikkelaanpak stikstof. Bij de Regionale Energiestrategie (RES) vertegenwoordigen we, naast de aangesloten organisaties, ook indirect lokale energiecoöperaties.

2.2 Projectactiviteiten

In 2022 kwamen verschillende projecten tot afronding:

Project	Opdrachtgever
Participatief ontwerp zonnepark de Tooverkamp	LC Energie
Project energietuinen	Stichting Natuur en Milieufederaties
Koepelplan Voedselbossen	Deltaplan Hoge Zandgronden (DHZ)

De volgende projecten zijn doorlopend of eerder gestart en lopen in ieder geval door in 2023:

Project	Opdrachtgever
Ondersteuning Voedsel1000 werkgroep waterstje.nu 2	Provincie Noord-Brabant
Brabants Bodem	Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Netwerk Goed Boeren	Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Circulair Ambachtscentrum Nuenen	Gemeente Nuenen
Circulaire economie/circulair expert team	Natuur en Milieufederaties
GoodFoodClub	Natuur en Milieufederaties
Nacht van de Nacht	Natuur en Milieufederaties
Participatiecoalitie	Natuur en Milieufederaties
Penningmeester Dagelijks Bestuur NMF's	Natuur en Milieufederaties
Plan Boom	Natuur en Milieufederaties

Al 25 jaar steun van de Postcode Loterij

De Natuur en Milieufederaties mogen al 25 jaar lang rekenen op de steun van de Nationale Postcode Loterij. De vaste jaarlijkse bijdrage van 2,25 miljoen euro maakt het mogelijk dat wij ons samen met 1.200 lokale initiatieven kunnen blijven inzetten voor mooie en duurzame provincies. De impact die we hiermee realiseren, was niet mogelijk geweest zonder deze hulp. Wij zijn de Postcode Loterij en alle deelnemers dan ook enorm dankbaar voor hun bijdrage.

Annie van de Pas, netwerkdirecteur van de Natuur en Milieufederaties: "De bijdrage van de Loterij is al 25 jaar een fundament voor de realisatie van vele mooie lokale projecten die wij in de 12 provincies kunnen realiseren en zorgt ook voor een belangrijke impuls voor landelijke projecten zoals Energietuinen en Plan Boom. Het is fantastisch dat we op deze manier in heel Nederland extra stappen kunnen zetten."

Extra schenkingen

Naast de jaarlijkse bijdrage hebben de Natuur en Milieufederaties samen met Vogelbescherming Nederland, LandschappenNL, IVN Natuureducatie en SoortenNL in 2022 een extra schenking van 1,7 miljoen euro ontvangen om [groene vrijwilligers](#) te ondersteunen. Hiermee kunnen we ze nog beter helpen bij het vergroenen van hun eigen buurt. In februari 2023 kregen we nog meer goed nieuws: De Postcode Loterij gaat ons project [Boer&Buur met Natuur](#) ondersteunen met een bijdrage van 2 miljoen euro. Met dit initiatief stimuleren we groene boeren en actieve burens bij het versnellen van hun plannen en het wegnemen van belemmeringen.

- Bekijk [de video](#) waarin we laten zien hoe we met de hulp van de Postcode Loterij Nederland groener maken.
- Lees [het interview](#) met directeur-bestuurder Femke Dingemans over wat de steun van de Postcode Loterij voor de Brabantse Milieufederatie betekent.

2.3 Bijdrage aan provinciale ambities

De BMF leverde in 2022, mede namens de bij ons aangesloten organisaties en andere natuurorganisaties, een bijdrage aan de verschillende beleidskaders en uitvoeringsprogramma's voor de thema's Landbouw & Voedsel, Gezondheid, Natuur en Milieu.

Het thema gezondheid is daarnaast een overkoepelend onderwerp dat in meerdere beleidskaders relevant is. Ook de totstandkoming van de provinciale Omgevingsverordening en de landelijke transitie naar de Omgevingswet zijn onderwerpen die raakvlakken hebben met verschillende thema's. De BMF ziet het als haar taak om de belangen van natuur en milieu in deze processen goed voor het voetlicht te brengen en haar aangesloten organisaties op te leiden, zodat zij op lokaal niveau goede gesprekspartners worden voor gemeenten bij vraagstukken met betrekking tot ruimtelijke ontwikkeling.

Vanuit onze kennis en expertise adviseerden we beleidsmakers over actuele onderwerpen zoals de transitie naar natuurinclusieve landbouw, stikstofproblematiek, verdrogingsaanpak, duurzame energietransitie en de overgang naar een circulaire economie. Daarnaast was de BMF in 2022 betrokken bij de convenanten grondwater en Brabant onderneemt circulair!

Nieuwe activiteiten van de BMF waren:

- aanpak van lichtvervuiling en het daarbij betrekken van Brabanders (onder andere via het project Nacht van de Nacht);
- opzetten van een campagne voor het behoud van zandpaden (onder andere door het ontwikkelen van een zandpadenkaart);
- deelname aan het project Biodiversiteit Midden-Brabant (naar aanleiding van Deltaplan Biodiversiteit Brabant);
- uitvoeren van concrete projecten zoals circulair textiel in Brabant (fast fashion) en de opzet van een circulair ambachtscentrum.

2.3.1 Duurzame landbouw & Voedselproductie

De BMF spant zich samen met de provincie in voor de transitie naar grondgebonden en natuurinclusieve landbouw met lokaal gesloten kringlopen. Daarnaast zetten we ons in om ambities van de provincie ten aanzien van biologische landbouw te helpen realiseren.

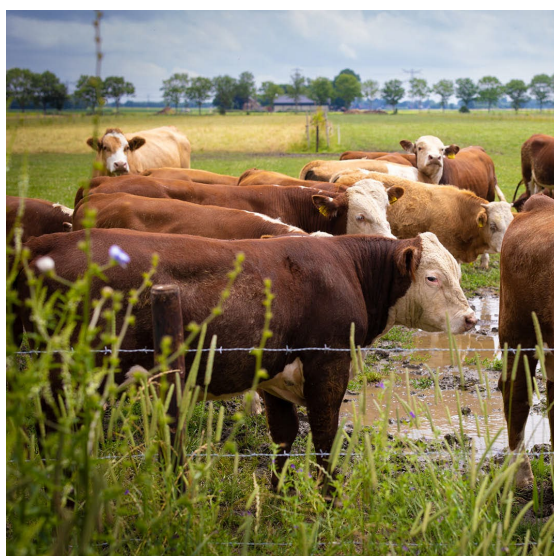
De BMF werkte in 2022 concreet mee aan de realisatie van de provinciale ambities door onze achterban en initiatiefnemers te blijven ondersteunen bij de beweging naar grondgebonden, natuurinclusieve landbouw en duurzame voedselconsumptie. Door middel van de interactieve kaart van de GoodFoodClub ondersteunden we duurzame agrofood-ondernemers met het bereiken van lokale afzetmarkten en geven we consumenten makkelijker toegang tot duurzaam voedsel.

De BMF is partner van het project Brabants Bodem, waar we nieuwe verdienmodellen voor agrarische ondernemers ontwikkelen, in combinatie met versterking van natuur en landschap in het Van Gogh Nationaal Park (van Gogh NP). Zo zijn we betrokken bij doorontwikkeling en uitbreiding van de Brabantse Biodiversiteitsmonitor Melkveehouderij, hebben we voor de boer-

burger-binding mede een duurzame fietstocht georganiseerd voor Dutch Food Week 2022 en hebben we vormgegeven aan de samenwerking tussen Brabants Bodem en stichting Aardpeer.

We werken nauw samen met het Netwerk Goed Boeren dat in 2015 is opgericht door de BMF (met behulp van FoodUp Brabant) en sindsdien door ons wordt ondersteund. Vanuit middelen van het ministerie van Landbouw Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) faciliteren we voor hen ook de onderlinge kennisuitwisseling via studiegroepen en bedrijfsbezoeken. Ook hebben we de intentieverklaring biologische bedrijfscatering geïnitieerd en mee voorbereid.

Daarnaast is de BMF onder andere lid van de maatschappelijke adviescommissie van het Landbouw Innovatie Noord-Brabant (LIB) en van de adviesorganen met betrekking tot de Uitvoeringsagenda Mest. Inhoudelijk hebben we input gegeven rond de verschillende beleidskaders, waaronder landbouw, gezondheid en milieu en hierbij aandacht gevraagd voor onder andere maatregelen ter stimulering van natuurinclusieve en biologische landbouw, het belang van maatregelen voor een gezonde lucht en aanpak van (stank)overlast door mestfabrieken.

Foto's: Erik van der Burgt | VRBLD photofilm.

2.3.2 Water & Klimaat

De BMF denkt mee over beleid waarin aandacht is voor eerlijke en ook voor de toekomst duurzame waterverdeling, schoon water, inrichting van klimaatvriendelijke steden en het stimuleren van maatregelen die de inzijging van neerslag en overstromingswater bevorderen.

Bodem en ondergrond spelen een belangrijke rol in het waterbeleid, maar ook in het ruimtelijke beleid. Enkele van onze speerpunten zijn overgenomen in het advies 'zonder water geen later' van de droogtecommissie, waarin ook de door BMF en TBO's opgestelde rapporten Watervraag Natuur en het Europees rechtelijk perspectief op verdroging zijn opgenomen.

De BMF werkte in 2022 concreet mee aan de realisatie van de provinciale ambities door te blijven adviseren over het strategisch (grond)waterbeleid. In 2022 nemen de waterpartners belangrijke

beleidsbesluiten of bereiden deze voor, onder meer het beregeningsbeleid en beleid kleine onttrekkingen. De BMF levert hier mede namens de TBO's haar bijdrage in, zoals ook afgesproken in het convenant grondwater. Ook binnen onze betrokkenheid in de Gebiedsgerichte Aanpak (GGA) blijven we aandacht vragen voor een duurzaam hydrologisch herstel in de zone rondom de Natura 2000-gebieden (N2000).

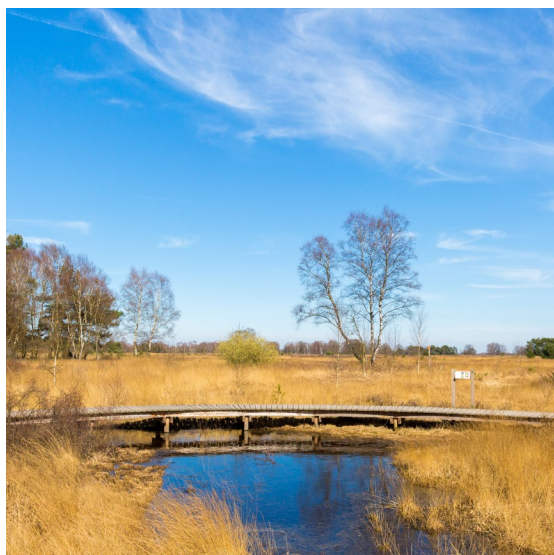
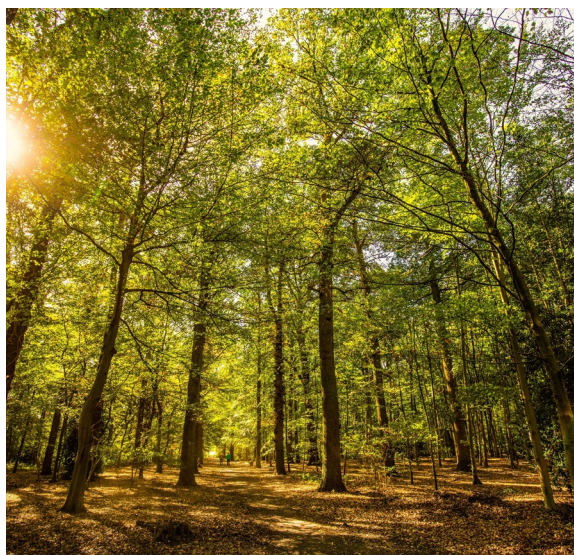
Daarnaast willen we de bewustwording vergroten rondom de thema's water en klimaat, onder andere door het organiseren van een waterwandeling, het webinar 'duurzaam waterbeheer van Aa tot Zee' voor onze achterban, het informatiepunt klimaatadaptatie en twee artikelen op het portaal [klimaatadaptatiebrabant](https://klimaatadaptatiebrabant.nl) van de provincie.

2.3.3 Natuur & Landschap

De BMF ziet het als een belangrijke opgave om het Natuurnetwerk Brabant (NNB) te realiseren. Daarnaast ondersteunen we de inzet van de provincie op het terugdringen van stikstofbelasting en herstel van de biodiversiteit.

De BMF werkte in 2022 concreet mee aan de realisatie van de provinciale ambities door actief deel te nemen aan en te adviseren bij (provinciale) werkgroepen. Daarnaast ondersteunen we achterban en lokale overheden bij groene omgevingsplannen en gebiedsprocessen en zorgen we voor scholing van de achterban op inhoud en proces voor groene omgevingsvisies en omgevingsplannen, zodat zij actief kunnen deelnemen in het participatieproces van gemeenten.

Uiteraard was de BMF in 2022 ook actief betrokken bij de Brabantse ontwikkelaanpak stikstof. De gebiedsgerichte aanpak is cruciaal voor het realiseren van opgaven voor stikstof en water, in samenhang met een toekomstbestendige landbouw.

Foto's: Visit Brabant.

2.3.4 Duurzame energie

De BMF streeft naar een duurzame en natuurinclusieve energietransitie. Hierin worden de belangen van natuur en landschap voldoende meegewogen en kunnen die op draagvlak vanuit de Brabantse samenleving rekenen. Daarbij vragen wij voortdurend aandacht voor het onderwerp energiebesparing en het maximaal inzetten op gebruik van de zonneladder.

We komen grote dilemma's tegen die we samen met alle betrokken partijen proberen op te lossen, bijvoorbeeld ten aanzien van biodiversiteit en de ruimtelijke inpassing van grootschalige zon- en windparken. Dat vraagt een belangrijke rol van de provincie als regisseur voor deze opgave, samenwerking tussen heel veel partijen én vooral het betrekken van de Brabantse samenleving. Op die manier houden we gezamenlijk de RES ambities hoog.

De BMF werkte in 2022 concreet mee aan de realisatie van de provinciale ambities door via het Servicepunt Energie kennis en trainingen over energievraagstukken aan te bieden aan lokale organisaties en lokale organisaties onderling te verbinden. Daarnaast nemen wij mede namens de terreinbeherende organisaties deel aan de verschillende ambtelijke en bestuurlijke overleggen binnen de vier Brabantse RES-en.

2.3.5 Circulaire economie

De BMF streeft naar een economie met gesloten kringlopen, waaraan iedereen kan deelnemen. Daarom bieden we handelingsperspectief en kennis aan Brabanders en dragen we bij aan provinciaal beleid.

De BMF werkte in 2022 concreet mee aan de realisatie van de provinciale ambities door het Servicepunt Circulair verder uit te breiden, invulling te geven aan de Week van de Circulaire Economie en de Kringlogo-prijs uit te reiken. Daarnaast droeg de BMF bij aan de voorbereiding voor realisatie van circulaire ambachtscentra in Brabant en aan de ontwikkeling van een kennisplatform circulaire ambachtscentra.

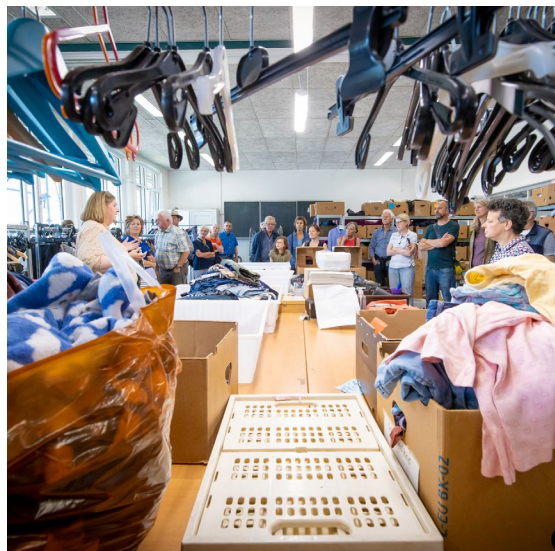

Foto links: Angeline Swinkels, foto rechts: Erik van der Burgt | VRBLD photofilm.

2.3.6 Algemene activiteiten

De algemene activiteiten van de BMF waren erop gericht om onder Brabanders meer draagvlak en begrip te krijgen voor het belang van de transitie naar een duurzame samenleving. Om dit doel te bereiken ondernam de BMF diverse activiteiten, zoals het organiseren van excursies. Zo stond de Warandelezing 2022 in het teken van de vraag: Een beter milieu, begint bij jezelf?

Communicatieactiviteiten

Communicatie richt zich op het zichtbaar maken van de Brabantse Milieufederatie enerzijds en het versterken van haar positie anderzijds. Het gaat daarbij zowel om interne communicatie (naar de aangesloten organisaties) als externe communicatie (naar een breder publiek, de politiek en andere stakeholders). Communicatie levert daarmee een belangrijke bijdrage aan het primaire proces van de BMF: het organiseren van een sterke achterban en het effectief behartigen van de natuur- en milieubelangen in Brabant.

We organiseerden in 2022 diverse (online) bijeenkomsten voor onze achterban, om informatie uit te wisselen en input op te halen die we kunnen inbrengen bij beleidsvormingsprocessen. Daarnaast organiseerden we publiekscampagnes en droegen we op die manier bij aan de bewustwording van Brabanders. We benaderden actief beleidsmakers op lokaal en provinciaal niveau en zochten actief de media op om onze boodschap te versterken.

3 Organisatie & Bedrijfsvoering

3.1 Organisatie

Doel

De doelstelling van de Stichting Brabantse Milieufederatie, zoals vastgelegd in de statuten, omvat het bevorderen van een duurzame ontwikkeling tussen de mens en zijn omgeving, met daarbij een speciale zorg voor de natuur, het landschap en het milieu in de provincie Noord-Brabant. De stichting streeft dit doel na, onafhankelijk van enige politieke, levensbeschouwelijke of maatschappelijke overtuiging.

Stichtingsvermogen

Het vermogen van de stichting wordt gevormd door:

- het stichtingskapitaal;
- het Casimirfonds;
- subsidies, donaties, schenkingen, erfstellingen en legaten;
- bijdragen aangesloten groepen;
- alle andere verkrijgingen en baten.

De Brabantse Milieufederatie zet zich in voor maatschappelijke doelen en heeft geen winstoogmerk.

Verantwoording

Het bestuur van de Brabantse Milieufederatie past voor de verantwoording de richtlijnen Goede doelenorganisaties RJ 650 toe.

Financieel beheer en controle

De financiële administratie werd in 2022 gedeeltelijk in eigen beheer uitgevoerd en gedeeltelijk door Dijksterhuis Accountants- en Adviesbureau en Gosens Accountancy en Administraties.

De salarisadministratie was in 2022 uitbesteed aan Dijksterhuis Accountants- en Adviesbureau. Gosens Accountancy en Administraties verzorgde de financiële tussenrapportages en het opstellen van de conceptjaarrekening. De accountantscontrole is uitgevoerd door WITH Accountants B.V. uit Alphen aan den Rijn. De controleverklaring is in de jaarrekening opgenomen.

CBF-keurmerk en ANBI-erkenning

De BMF heeft sinds 1 januari 2005 het CBF-keurmerk voor goede doelen en vanaf 1 januari 2016 de Erkenning. In 2016 is een periodieke (driejaarlijkse) toets gestart en is op verzoek de BMF beoordeeld als Fondsenwervende instelling. In 2022 heeft een hertoetsing plaatsgevonden, waarbij het CBF heeft besloten om de Erkenning te continueren.

De BMF is door de belastingdienst aangewezen als een Algemeen Nut Beogende Instelling, ANBI. Dat houdt in dat een gift aan ons aftrekbaar is van het belastbaar inkomen. Maar het mes snijdt aan twee kanten: wij hoeven over een gift ook geen belasting te betalen. Daardoor komen giften aan ons geheel ten goede aan ons werk.

3.2 Bedrijfsvoering

Bedrijfsstructuur

De organisatie van de BMF bestond sinds 30 september 2019 uit een Algemeen Bestuur, Dagelijks Bestuur en het bureau, bestaande uit medewerkers met een tijdelijk of vast dienstverband. Er was sprake van een bestuur op afstand. Dit betekende in de praktijk dat de directie een actieve rol vervulde om de leden van het bestuur periodiek te informeren over relevante ontwikkelingen.

Op 1 juli 2021 is de Wet Bestuur en Toezicht Rechtspersonen (WBTR) in werking getreden. Het bestuur van de BMF heeft die nieuwe wet aangegrepen om de werking van het bestuursmodel te evalueren. In het najaar van 2022 is gekozen voor aanpassing van het model, rekening houdend met de eisen die de WBTR stelt en met de eisen die samenhangen met het CBF-keurmerk en de ANBI-status van de BMF.

Sinds 30 november 2022 ziet het bestuursmodel van de BMF er als volgt uit:

- Er is een Vergadering van Aangesloten Organisaties, bestaande uit vertegenwoordigers van de aangesloten organisaties, die belast is met het benoemen, schorsen en ontslaan van leden van de Raad van Toezicht.
- Er is een Raad van Toezicht, bestaande uit vijf leden, die belast is met het toezicht houden op het beleid van de bestuurder en op de algemene gang van zaken in de stichting en de met haar verbonden organisaties.
- Er is een bestuur, bestaande uit een bestuurder (tevens directeur), die belast is met het besturen van de stichting.
- Er is een directie, bestaande uit een directeur-bestuurder en een adjunct-directeur, die belast zijn met de dagelijkse leiding van de stichting.

Aangesloten organisaties

De BMF kent [aangesloten organisaties](#). Zij betalen jaarlijks een vergoeding aan de BMF. De Aangesloten Organisaties hebben het recht op ondersteuning van de BMF (ter beoordeling door de bestuurder), recht om alle onderwerpen die passen binnen de doelstelling van de stichting met de bestuurder te bespreken en recht op inzage in het beleidsplan, het jaarwerkplan en het jaarverslag.

Eind 2022 waren er 115 aangesloten organisaties.

Begunstigers

De BMF kent ook begunstigers. Dat zijn personen of organisaties die de BMF willen ondersteunen, zonder tegenprestatie en zonder verdere rechten en verplichtingen. Hiervoor is gekozen om het karakter van een federatie van organisaties te benadrukken. Begunstigers moeten zich melden bij en geaccepteerd worden door de bestuurder.

Nevenfuncties directie, bestuur en RvT leden per 31 december 2022

Gertjan Endedijk, Voorzitter (*Breda*)

- voorzitter Stichting Breda Cultureel te Breda (stichting die culturele evenementen organiseert, waaronder de jaarlijkse Cultuurnacht Breda)
- voorzitter dokc, vereniging van centra voor de kunsten in Brabant
- voorzitter overleg culturele instellingen in Breda
- voorzitter coöperatie Herenboeren Breda

Robin Litjens (*Tilburg*)

- universitair hoofddocent accounting Tilburg University

Inge van de Pol (*Lithoijen*)

- zelfstandig ondernemer: Interim HR professional & trainer
- lid geschillencommissie Woning in Zicht, Tilburg (geen bestuursfunctie)
- lid en penningmeester bij de Dorpsraad Lith

Twan Tiebosch (*Boxtel*)

- directeur/eigenaar van Esplanada Advies BV
- bestuurslid streeknetwerk Het Groene Woud

Martin de Wolf (*Tilburg*)

- programma directeur bij Fontys Hogeschool
- freelance auteur, eindredacteur en conceptontwikkelaar voor educatieve boeken (bij Uitgeverij Malmberg, Garant Uitgevers, Springer International Publishing)
- freelance reisleider bij Personal Touch Travel

Femke Dingemans, directeur-bestuurder Stichting Brabantse Milieufederatie (*Moergestel*)

- lid Regiobestuur Water Natuurlijk Noord-Brabant

Misha Mouwen, adjunct-directeur en senior medewerker duurzaam waterbeheer en klimaatadaptatie Stichting Brabantse Milieufederatie (*Den Dungen*)

- bestuurslid buurtvereniging Litserstraat, Den Dungen

Functioneren Raad van Toezicht

In 2022 is er 6 keer vergaderd door het Dagelijks Bestuur en 3 keer door het Algemeen Bestuur. Na totstandkoming van het nieuwe bestuursmodel is er in 2022 1 keer vergaderd door de Raad van Toezicht. Aan de leden van de Raad van Toezicht kan geen beloning worden toegekend; onkosten kunnen wel worden vergoed. Aan de leden van de Raad van Toezicht kan een niet-bovenmatig vacatiegeld worden toegekend, maar dat is in 2022 niet gebeurd.

Rooster van aftreden RvT leden

Naam	Functie	Benoeming	2023	2024	2025
Dhr. G. Endedijk	Voorzitter RvT	29-11-2022			X
Mevr. H.C.A. van de Pol	Lid RvT	29-11-2022	X		
Dhr. R. Litjens	Lid RvT	29-11-2022			X
Dhr. A.H.L.M. Tiebosch	Lid RvT	29-11-2022		X	
Dhr. M.J.M. de Wolf	Lid RvT	29-11-2022		X	

Beloning

De salarissen van de medewerkers in dienst van de BMF zijn gebaseerd op de salarisschalen die gelden voor de ambtenaren van de provincie Noord-Brabant. De vakantietoeslag bedraagt 8% van het in de maand geldende salaris en 4% eindejaarsuitkering, mits het financiële resultaat dit toelaat.

Bij de bepaling van het beloningsbeleid en de vaststelling van de beloning volgt de BMF de [‘Regeling beloning directeuren van Goede Doelen’](#) van Goede Doelen Nederland. De regeling geeft aan de hand van zwaartecriteria een maximumnorm voor het jaarinkomen. De Raad van Toezicht toetste de weging van de situatie bij de BMF in juni 2023. Dit leidde tot een BSD-score van 405 punten met een maximaal jaarinkomen van € 105.101,- voor de directeur-bestuurder en € 92.521,- voor de adjunct-directeur (op jaarbasis bij een fulltime FTE). Het voor de toetsing aan de geldende maxima relevante jaarinkomen van de directeur-bestuurder bedroeg in 2022 € 97.106,- en voor de adjunct-directeur € 69.849,- (op jaarbasis bij een fulltime FTE). Dit is inclusief vakantiegeld, pensioenpremie en de eindejaarsuitkering over 2022 die in april 2023 wordt uitgekeerd. De daadwerkelijke beloningen bleven binnen de geldende maxima; de directieleden waren 12 maanden in dienst.

De belaste vergoedingen/bijtellings, de werkgeversbijdrage pensioen en de overige beloningen op termijn stonden bovendien in een redelijke verhouding tot het jaarinkomen (conform de WNT-regeling) (zie Jaarrekening).

Bezetting

2022	Bezetting	In dienst	Uit dienst
1 januari	7,40 FTE		
1 maart		0,89 FTE	
17 juni			0,89 FTE
1 juli		0,89 FTE	
1 november		1,00 FTE	
31 december	9,29 FTE		

Ziekteverzuim

Het gemiddeld ziekteverzuim lag in 2022 op 3,4% (2021: 0,93%). Dit hogere percentage werd voor 67% veroorzaakt door twee langdurige ziekmeldingen. Een deel van het ziekteverzuim in 2022 was te wijten aan corona. Dit had effect op de inzetbaarheid en productiviteit van de betreffende medewerkers.

Samenwerking met onderwijsinstellingen

De BMF werkt actief samen met verschillende onderwijsinstellingen. Zo geven we jaarlijks een gastles op de HAS, als onderdeel van de opleiding Tuin en Akkerbouw. Daarnaast begeleiden we ieder jaar stagiairs van verschillende opleidingen.

In 2022 zijn 4 stagiairs begeleid van Yuverta en 6 Master studenten van de Universiteit Utrecht. Zij hebben opdrachten uitgevoerd op het gebied van duurzame landbouw, circulaire economie, warmtetransitie en water en klimaat. Voor stagiairs sluit de onderwijsinstelling met de BMF een stage-overeenkomst af. Zij ontvangen per maand een stagevergoeding.

Sinds eind 2021 heeft de BMF, namens de Natuur en Milieufederaties, zitting in de stuurgroep van [het innovatieprogramma Bemest op z'n Best](#), dat wordt uitgevoerd in opdracht van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. De Wageningen University & Research coördineert dit project dat zich richt op technische innovaties die de ammoniakemissie bij mesttoediening halveren.

Vrijwilligers en tijdelijke medewerkers

Het bureau van de BMF werd in 2022 ondersteund door vaste en tijdelijke vrijwilligers; op het gebied van archivering, communicatie en voor juridische ondersteuning. De BMF sluit met vrijwilligers een vrijwilligersovereenkomst en zij kunnen een vrijwilligersvergoeding ontvangen.

Een medewerker die in het najaar 2021 was gestart in een werkervaringsplaats is in 2022 vaste vrijwilliger geworden voor juridische ondersteuning. Daarnaast heeft een andere medewerker in een tijdelijke werkervaringsplaats meegewerkt aan het opstellen van de jubileum-tijdlijn

van de BMF. De BMF sluit met medewerkers in een werkervaringsplaats een overeenkomst en zij kunnen een vergoeding ontvangen die gelijk is aan een vrijwilligersvergoeding.

Vanuit Milieudefensie heeft in 2022 één Fair Future Generator gedurende vier maanden een dag in de week bij de BMF een maatschappelijke stage gelopen. Hij hield zich bezig met onder andere het thema lichthinder.

Duurzame bedrijfsvoering

De BMF wil het goede voorbeeld geven. Dat doen wij onder meer op het gebied van inkoop en bankieren: we kopen duurzaam in voor kantoorpapier (FSC), koffie en thee (biologisch en fairtrade) en schoonmaak (biologisch afbreekbare producten). Voor (externe) bijeenkomsten streven we naar regionale, vegetarische/veganistische en biologische catering. Medewerkers reizen zoveel mogelijk met het openbaar vervoer. De BMF bankiert daarnaast (deels) bij Triodos Bank en ASN Bank.

In 2022 is de BMF verhuisd naar een andere kantoorlocatie, aan de Heuvelring 92 in Tilburg. Hierbij gingen we zo circulair mogelijk te werk. We hebben de pandeigenaar gevraagd om bij de benodigde verbouwing zoveel mogelijk materialen te hergebruiken, zoals radiatoren en plafondpanelen. Alles wat aan kantoorinventaris hergebruikt kon worden, verhuisde uit het oude kantoor mee. Wat we niet mee konden nemen, is aan diverse andere maatschappelijke organisaties geschonken via Mooi Zo Goed Zo ([Contour De Twern](#)). Veel van wat verder nodig was, zoals meubels, vonden we op websites voor tweedehands spullen.

3.3 Integriteit en klachtenbeleid

Integriteitsbeleid

De BMF heeft een integriteitsbeleid ([zie website BMF](#)). Het integriteitsbeleid van de BMF bestaat uit vier onderdelen:

- 1 Integriteitsbeleid;
- 2 Gedragscode integriteit;
- 3 Gedragscode professioneel gedrag;
- 4 Gedragscode databeveiliging.

De BMF heeft een intern vertrouwenspersoon, zijnde een lid van de Raad van Toezicht. In 2023 gaat hij een opleiding volgen en zal hij zich aan het team voorstellen.

Daarnaast is de BMF sinds 2020 samen met andere natuur- en milieufederaties aangesloten bij een externe organisatie met vertrouwenspersonen, de Merlijn Groep. Uit de jaarlijkse rapportage van deze vertrouwenspersoon blijkt dat er in 2022 geen integriteitsmeldingen en/of meldingen betreffende ongewenste omgangsvormen zijn binnen gekomen. In mei 2022 heeft de Merlijn Groep een online bijeenkomst georganiseerd voor alle medewerkers van de natuur- en milieufederaties, waarbij er naast kennismaking ook informatie is uitgewisseld omtrent vertrouwenspersoonswesties waaronder 'ongewenst gedrag op de werkvloer aan de hand van de 'gedragscode' en 'Integriteit'.

In het eerste kwartaal van 2023 wordt een eerste teambijeenkomst gepland over het onderwerp integriteit, waarbij aan de hand van vragen en dilemma's verschillende aspecten van het integriteitsbeleid aan de orde zullen komen. Het is de intentie om dit vanaf dan tweemaal per jaar te doen. Daarnaast bespreken leden van de directie met individuele medewerkers periodiek over het onderwerp integriteit, tijdens maandelijkse voortgangsgesprekken. De Raad van Toezicht heeft jaarlijks een gesprek met de werknemersvertegenwoordiging. Dan komt dit onderwerp ook aan de orde, naast het algemeen functioneren van de organisatie en het functioneren van de directeur-bestuurder.

Klachtenbeleid

De BMF heeft een klachtenprocedure ([zie website BMF](#)). Er wordt een geanonimiseerde samenvatting gemaakt van iedere geregistreerde klacht; deze wordt bewaard in het digitale klachtenregister. Eenmaal per jaar worden de binnengekomen klachten geagendeerd tijdens een vergadering van het bestuur. Er zijn in 2022 geen klachten geregistreerd in het klachtenregister.

4. Planning & Control

4.1 Risicomanagement

De BMF streeft ernaar om risico's die gerelateerd zijn aan samenwerking, bestuur en management, operationele zaken, financieel management, informatiemanagement en juridische verantwoordelijkheden zo goed mogelijk te beheersen. Door risico's te identificeren, kunnen passende reacties ondernomen worden om schade te voorkomen of te beperken. Risicomanagement maakt integraal deel uit van de planning en control-cyclus en is van toepassing op iedereen in de organisatie.

De belangrijkste risico's zijn bij het opstellen van de meerjarenstrategie 2021-2025 geïdentificeerd en van beheersmaatregelen voorzien. Deze risico's vallen naar het oordeel van de bestuur en de Raad van Toezicht binnen de risicobereidheid van de organisatie. In 2022 waren dit de belangrijkste risico's:

1 De nasleep van de coronapandemie (financieel risico)

Een mogelijke recessie kan leiden tot een daling van de baten door moeilijkere acquisitie, geheel of gedeeltelijk verlies van bestaande subsidies of projectfinancieringen en tot een mogelijke afname of zelfs stopzetten van de financiering door de Nationale Postcode Loterij. Hierdoor kan uiteindelijk de continuïteit van de BMF onzeker worden.

Beheersmaatregelen

- Blijven werken aan een bredere financiële basis met meer verschillende type financiers.
- Terughoudend zijn met het aangaan van nieuwe structurele vaste lasten.

Toelichting

In 2022 moesten we een nieuwe huurovereenkomst aangaan. We hebben met de eigenaar onderhandeld over zo gunstig mogelijke condities voor de BMF. Uiteindelijk zijn we een huurperiode van 5 jaar overeengekomen met een opzegtermijn van 12 maanden, met toestemming voor tussentijdse onderverhuur. Daarnaast is de benodigde verbouwing grotendeels voor rekening van de eigenaar uitgevoerd en vervolgens (zonder BTW) in de huurprijs verrekend.

2 De toegevoegde waarde van de BMF (financieel risico, reputatierisico)

Een verslechterde relatie of onvoldoende kunnen aantonen van onze meerwaarde op ambtelijk en bestuurlijk niveau en/of bij maatschappelijke partners kan leiden tot een geheel of gedeeltelijk verlies van bestaande subsidies of projectfinancieringen en tot verlies van positie en invloed op het bereiken van de doelen van de BMF.

Beheersmaatregelen

- Goed in externe communicatie blijven uitdragen waarin de BMF uniek is en zich onderscheidt.
- Doorontwikkelen van onze positie in het maatschappelijk middenveld in Brabant.

Toelichting

Het blijft van belang om onze meerwaarde te laten zien aan onze financiers. Zo investeerden we in 2022 in contacten met Statenleden, gedeputeerden en ambtenaren van de provincie en een goede samenwerking op ambtelijk en bestuurlijk niveau met de terreinbeherende organisaties. Het wordt steeds belangrijker om te laten zien op welke manier de BMF een bijdrage kan leveren aan het bereiken van de ambities en doelen van onze financiers. In onze externe communicatie dragen we dat uit en vertellen we hoe de BMF zich onderscheidt van andere maatschappelijke organisaties.

3 Continuïteit van het team op de langere termijn (operationeel risico)

De continuïteit van het team op de langere termijn staat onder druk. Als de BMF er onvoldoende in slaagt om een aantrekkelijke en professionele werkgever te zijn, kiezen medewerkers er mogelijk voor om te vertrekken. Daardoor verdwijnt kennis en ervaring en komt de continuïteit van de organisatie mogelijk zelfs in gevaar.

Beheersmaatregelen

- Ruimte bieden aan training en/of coaching voor persoonlijke ontwikkeling voor medewerkers die daar behoefte aan hebben.
- Inventariseren welke arbeidsvoorwaarden van invloed zijn op de verblijfsduur van medewerkers en kijken of we hier verbeteringen in kunnen aanbrengen.

Toelichting

We binden steeds nieuwe goede medewerkers aan ons, maar dit zijn over het algemeen jonge mensen die bij de BMF werkervaring opdoen, zich doorontwikkelen en daarna een zwaardere functie ambiëren én vinden (de huidige arbeidsmarktomstandigheden zijn immers gunstig voor werknemers). Voor meer ervaren professionals kunnen we op dit moment onvoldoende passende arbeidsvoorwaarden bieden. We lossen dit deels op door ervaren zelfstandig adviseurs met affiniteit met ons werkveld in te huren voor projecten en als sparringpartner/coach voor minder ervaren eigen medewerkers.

In het kader van de samenwerking met de aangesloten organisaties, vaste financiers en samenwerkingspartners is het van belang om voldoende deskundige, vertrouwde en ervaren gezichten te behouden. Daarnaast zien we graag dat de energie en middelen die we investeren in nieuwe medewerkers ook zichtbaar worden tijdens hun arbeidsrelatie met onze organisatie.

Welke nieuwe risico's hebben zich in 2022 voorgedaan?

4 De economische gevolgen van de oorlog in Oekraïne (financieel risico)

De oorlog in Oekraïne leidde onder meer tot hoge inflatie en een energiecrisis in Nederland. De mogelijke afname van de lotenverkoop door de Nationale Postcode Loterij, omdat mensen vanwege inflatie minder te besteden hebben, kan gevolgen hebben voor de financiering van de organisatie. We houden de ontwikkelingen goed in de gaten. Ondertussen hebben we te maken met een sterke stijging van onze energiekosten, ondanks de vaste tarieven die we met onze nieuwe leverancier hebben kunnen afspreken.

4.2 Toekomst

Eind 2020 is [de meerjarenstrategie 2021-2025](#) ¹⁵ goedgekeurd door het Algemeen Bestuur. De input die hiervoor al in 2018 is opgehaald bij de aangesloten organisaties en betalende supporters is hiervoor als basis gebruikt. De meerjarenstrategie geeft richting aan de activiteiten van de BMF in de komende jaren en helpt bij aanbrengen van focus.

Het jaar 2023 valt precies in het midden van die planperiode. Bij het opstellen van het jaarplan 2023, in het najaar van 2022, is daarom de huidige meerjarenstrategie geëvalueerd. Van die evaluatie is een verslag opgesteld. Bij de evaluatie hebben we onszelf de volgende vragen gesteld:

- 1 Hoe staat het met de realisatie van de impactdoelen per thema? Zijn er bijstellingen nodig en zo ja, welke?
- 2 Hoe staat het met de organisatieontwikkeling? Zien we dezelfde of juiste andere uitdagingen?
- 3 Welke risico's hebben we geïdentificeerd in het kader van ons risicomanagement? Zijn deze risico's nog steeds actueel en zo nee, welke actuele risico's zien we?

De antwoorden op de gestelde vragen worden direct verwerkt in het jaarplan 2023 en zijn daarmee onderdeel geworden voor de resterende periode van de meerjarenstrategie.

4.3 Begroting

	Begroting 2023
BATEN	
Particulieren	€ 12.500
Bedrijven	€ 9.000
Subsidies en overheden	€ 608.429
Verbonden organisaties zonder winststreven	€ 198.000
Andere organisaties zonder winststreven	€ 97.983
Tegenprestatie levering producten/diensten	€ 20.000
Totale baten	€ 945.912
LASTEN	
Besteed aan doelstellingen	
Natuur en landschap	€ 106.995
Water en klimaat	€ 53.061
Duurzame landbouw en Voedselproductie	€ 139.570
Duurzame energie	€ 105.584
Circulaire economie	€ 79.800
Communicatie en achterban	€ 142.995
Totaal	€ 628.004
Wervingskosten	€ 0
%van soms van de geworden baten	0%
Kosten Beheer & Administratie	€ 310.744
	33,1%
Totale lasten	€ 938.749
Resultaat	€ 7.163
Resultaatbestemming:	
Continuïteitsreserve	€ -4.037
Egalisatiereserve subsidies	€ 0
Bestemmingsreserves	€ 11.200
Bestemmingsfondsen	€ 0
	€ 7.163

2 | Financieel verslag

5. Financieel jaarverslag 2022

5.1 Balans

		Balans	
ACTIVA		31-12-2022	31-12-2021
Materiële vaste activa			
Benodigd voor de bedrijfsvoering	€ 9.727		€ 13.488
Direct in gebruik voor doelstelling	€ 0		€ 0
		€ 9.727	€ 13.488
Financiële vaste activa			
Waarborgsom		€ 7.223	€ 0
Vlottende activa			
Vorderingen	€ 37.254		€ 22.274
Overige overlopende activa	€ 35.990		€ 80.555
		€ 73.244	€ 102.829
Liquide middelen		€ 566.060	€ 642.946
Totaal		€ 656.254	€ 759.263

PASSIVA		31-12-2022	31-12-2021
Reserves			
Stichtingskapitaal	€ 45		€ 45
Continuïteitsreserve	€ 295.012		€ 266.638
Egalisatiereserve provincie	€ 89.485		€ 89.485
Bestemmingsreserves	€ 38.379		€ 64.738
		€ 422.921	€ 420.906
Fondsen			
Casimir fonds	€ 4.310		€ 2.210
Fonds juridische procedures	€ 30.675		€ 29.591
		€ 34.985	€ 31.801

Totaal Reserves en fondsen		€ 457.906		€ 452.707
Kortlopende schulden				
Crediteuren	€ 15.803		€ 25.260	
Overige lopende passiva	€ 182.545		€ 281.296	
		€ 198.348		€ 306.556
Totaal		€ 656.254		€ 759.263

5.2 Staat van Baten en Lasten over 2022

Omschrijving	Werkelijk 2022	Begroting 2022	Werkelijk 2021
BATEN			
Baten van particulieren	€ 16.833	€ 14.560	€ 15.028
Baten van bedrijven	€ 12.500	€ 9.200	€ 5.178
Baten van verbonden organisaties zonder winststreven	€ 190.785	€ 203.460	€ 253.330
Baten van subsidies en overheden	€ 623.392	€ 587.598	€ 586.550
Baten van andere organisaties zonder winststreven	€ 82.426	€ 111.650	€ 186.739
Som van de geworven baten	€ 925.936	€ 926.468	€ 1.046.825
Baten als tegenprestatie voor de levering producten/diensten	€ 42.065	€ 20.000	€ 28.533
TOTAAL BATEN	€ 968.001	€ 946.468	€ 1.075.358
LASTEN			
Natuur & landschap	€ 126.677	€ 101.018	€ 126.509
Water & klimaat	€ 69.276	€ 60.976	€ 91.241
Duurzame Landbouw & Voedselproductie	€ 239.808	€ 154.724	€ 296.923
Duurzame energie	€ 148.761	€ 120.380	€ 159.511
Circulaire economie	€ 55.458	€ 44.254	€ 37.799
Communicatie en achterbanactiviteiten	€ 168.593	€ 133.895	€ 167.311
Totaal besteed aan doelstellingen	€ 808.572	€ 615.247	€ 879.294

Wervingskosten	€ 0	€ 0	€ 0
Kosten beheer en administratie	€ 154.230	€ 325.579	€ 148.289
Som van de lasten	€ 962.802	€ 940.826	€ 1.027.583
Saldo voor financiële baten en lasten	€ 5.199	€ 5.642	€ 47.775
Saldo financiële baten en lasten	€ 0	€ 0	€ 0
Saldo van baten en lasten	€ 5.199	€ 5.642	€ 47.775
Bestemming saldo van baten en lasten			
Toevoeging/ontrekking van:			
Continuïteitsreserve	€ 22.524	€ 5.642	€ 48.782
Bestemmingsreserves	€ -20.509	€ 0	€ -12.743
Bestemmingsfondsen	€ 3.184	€ 0	€ 11.736
	€ 5.199	€ 5.642	€ 47.775

De provinciale milieufederaties hanteren voor het inzichtelijk maken van deze kosten een uniforme systematiek die gebaseerd is op de aanbeveling Toepassing van Richtlijn 650 voor Kosten Beheer en Administratie van Goede Doelen Nederland

Het verschil van € 433,- tussen de begroting en het werkelijke resultaat in 2022 wordt hierna op hoofdlijnen toegelicht. Zowel de baten als de lasten waren hoger dan begroot, in eenzelfde mate:

- baten: + € 21.533,-
- lasten: + € 21.976,-

5.2.1 BATEN

Nationale Postcode Loterij

De baten afkomstig van de Nationale Postcode Loterij (verbonden organisatie zonder winstoogmerk) bestaan uit twee delen: een bedrag aan vrij besteedbaar geld en bijdragen aan projecten van de gezamenlijke Natuur en Milieufederaties (NMF's), die (mede) met hulp van de Nationale Postcode Loterij tot stand zijn gekomen. De BMF nam actief deel aan een aantal projecten van de NMF's, waardoor we € 83.785 ontvangen (begroot: € 96.460,-). Door tijdelijke onderbezetting binnen de BMF konden helaas niet alle beoogde uren gerealiseerd worden.

De jaarlijkse bijdrage van de Nationale Postcode Loterij bedroeg in 2022 € 107.000,-; een verschil van € 11.000,- met andere jaren. De aanleiding hiervoor was een verzoek van de Stichting Natuur en Milieufederaties aan alle provinciale federaties om een financiële bijdrage te leveren ten behoeve van de realisatie van de gezamenlijke meerjarenstrategie. Negen federaties, waaronder de Brabantse Milieufederatie, hebben aan dat verzoek voldaan.

Provincie Noord-Brabant

In 2022 zijn 170,25 uur minder gerealiseerd voor de provincie Noord-Brabant dan de begrote 4.680 uur. Daarmee komt het realisatiepercentage op 96%. Dit resulteerde in een terugbetalingsverplichting van € 16.947,-.

Bijzonderheden

In 2022 is het meerjarige project Koepelplan Voedselbossen afgerond, met een hogere positieve opbrengst voor de BMF dan begroot.

Van de overige projectbijdragen die bij het opstellen van de begroting 2022 nog moesten worden geacquireerd, is uiteindelijk € 15.776 daadwerkelijk gerealiseerd, via kleine projecten.

De vergoeding voor tegenprestaties voor de levering van producten en/of diensten was met een bedrag van € 42.065,- hoger dan begroot. Het betreft onder andere de uitvoering van de voedselbos cursussen.

5.2.2 LASTEN

Besteding aan doelstellingen

Aan de doelstellingen werd in totaal € 808.572,- (begroot: € 615.247,-) uitgegeven. Hiervan is 16,14% (2021: 16,10%) uitgegeven aan Beheer & Administratie (de overhead van de organisatie); de resterende 83,86% (2021: 83,90%) is besteed aan activiteiten en projecten binnen de doelstellingen van de organisatie.

Bijzonderheden

De salariskosten en daarmee samenhangende kosten waren lager dan begroot als gevolg van verschillende personeelwisselingen. Er moesten daardoor wel meer kosten worden gemaakt voor de tijdelijke inhuur van medewerkers, om aan de gemaakte afspraken met opdrachtgevers te kunnen blijven voldoen. Er zijn verder geen bijzonderheden te melden.

5.3 Financiële reserves

Het bestuur heeft besloten om het positieve resultaat toe te voegen aan:

- Bestemmingsfondsen: € 3.184,-
- Continuïteitsreserve: € 22.524,-

Ook heeft het bestuur besloten om € 20.509,- te onttrekken aan de bestemmingsreserves.

Continuïteitsreserve

Het bestuur heeft besloten om de continuïteitsreserve aan te vullen met een bedrag van € 22.524 ter verdere versterking van de continuïteitspositie van de BMF. De stand van de continuïteitsreserve komt daarmee per 31-12-2022 uit op € 295.012,- (2021: € 266.638,-).

Egalisatiereserve

Om financiële tegenvallers in de toekomst te kunnen opvangen, is in 2019 en 2020 de egalisatiereserve gevuld met 10% van het verstrekte provinciaal subsidiebedrag voor het betreffende boekjaar. Daarbij blijkt dat de BMF de regels rondom de egalisatiereserve verkeerd heeft gereïnterpreteerd. Hierdoor is een terugbetalingsverplichting ontstaan aan de provincie. Met

de provincie is afgesproken dat het egalisatiereserve op 31-12-2024 niet meer zal bedragen dan 10% van het desbetreffende boekjaar.

5.3.1 Bestemmingsreserves

De BMF heeft de volgende bestemmingsreserves: herhuisvesting, professionalisering project/urenadministratie, circulaire economie en burgerinitiatief.

Herhuisvesting

Het in 2019 gevormde bestemmingsreserve herhuisvesting is in 2022 ten behoeve van de verhuizing naar een andere locatie aangewend. Dat geldt voor de huisvesting van de BMF en voor het archief, dat wordt overgedragen aan het Brabants Historisch Informatie Centrum (BHIC) in Den Bosch. Gedurende een periode van maximaal 5 jaar betaalt de BMF jaarlijks een bedrag € 3.200,- aan de BHIC voor de bewerking van het archief; daarna zijn alle kosten voor het beheer van het archief voor rekening van het BHIC.

Professionalisering project/urenadministratie

Er is in 2019 ook een nieuwe bestemmingsreserve gevormd ten behoeve van professionalisering van de project- en urenadministratie. In 2022 heeft de BMF tijdelijke ondersteuning ingehuurd voor de verdere professionalisering van de financiële (project)administratie en het inrichten van de SharePoint omgeving. Deze ondersteuning wordt in 2023 voortgezet.

Circulaire economie

Dit bestemmingsreserve is in 2017 ingesteld met als doel om te zorgen voor financiële dekking van de activiteiten binnen dit thema in het werkplan 2018. Voorzien was tijdens het opstellen van dat werkplan om de dekking uit de resultaatbestemming te betrekken. De activiteiten die de BMF uitvoert binnen dit thema worden inmiddels gedekt vanuit de reguliere provinciale subsidie. Het bestuur heeft daarom besloten om dit bestemmingsreserve op te heffen. Na akkoord van de provincie is het reserve opgeheven en resterende saldo toegevoegd aan het bestemmingsreserve herhuisvesting.

Burgerinitiatief

In 2022 zijn er 5 aanvragen voor het BMF Activiteitenfonds ingediend:

- Milieuvereniging Land van Cuijk, regenwater
- IVN Asten-Someren, Lang leven planet aarde
- IVN, Natuurgidsenopleiding NOB
- Buurttuin, Stichting Stadsboerderij Helmond
- Wandelbos Deurne

IVN Asten-Someren en Buurttuin hebben een eerste uitkering gekregen.

Twee aanvragen vanuit 2021 zijn in 2022 afgerond:

- Natuurwerkgroep Gemeente Rucphen, aanplant bomen Rucphense bossen
- Milieuvereniging Land van Cuijk, bomen in elk kerkdorp

Uit 2021 loopt er nog een project dat nog niet is afgerond:

- IVN Laarbeek, uitbreiden voedselbos

5.3.2 Fondsen

De BMF heeft de volgende fondsen: Casimir fonds en fonds juridische procedures.

Casimir fonds

Dit fonds is ontstaan na een schenking van de heer Casimir. Periodiek wordt een prijs uitgereikt aan Brabantse burgers die een positieve bijdrage aan het milieu hebben geleverd. De kosten voor deze prijs worden middels de resultaatbestemming onttrokken aan dit fonds.

In 2022 heeft er een onttrekking van € 900,- plaatsgevonden uit dit fonds, vanwege de plaatsing van een herdenkingsbank in Deurne voor onze eind 2020 overleden collega Frans Swinkels. In 2022 heeft er een extra toevoeging plaatsgevonden aan het fonds om in de toekomst de Casimir Milieuprijs te kunnen blijven uitreiken.

Fonds juridische procedures

In de contracten met de TBO's is afgesproken dat er indien nodig per organisatie een bijdrage zal worden geleverd aan het fonds juridische procedures. De BMF voegt vanuit de vrij besteedbare gelden van de Nationale Postcode Loterij dan hetzelfde bedrag toe.

De jaarlijkse kosten inzake juridische procedures worden uit dit fonds onttrokken. Op deze wijze wordt gewaarborgd dat provinciale subsidies niet worden gebruikt voor juridische procedures.

Er is € 15.000,- aan het fonds toegevoegd om de in 2022 gerealiseerde kosten ter waarde van € 13.916,- te kunnen dekken.

De reservevorming in het Eigen Vermogen voldoet aan de Richtlijn 650, namelijk:

- er wordt geen reserve gevormd, zonder dat deze bestemd is;
- de continuïteitsreserve is bedoeld om risico's op korte termijn op te vangen.

5.3.3 Beleggingsbeleid BMF

De reserves van de BMF worden niet aangewend voor belegging in effecten, zoals aandelen en obligaties. In 2020 zijn de aanwezige liquide middelen verspreid over meerdere banken.

5.3.4 Financieel beheer

In de loop van een kalenderjaar stelt de directie een voortgangsrapportage op, waarbij begroting versus realisatie wordt vergeleken. Ook wordt de prognose tot het einde van het jaar bijgewerkt en wordt de te verwachten liquiditeit van de organisatie voor de komende 6 maanden in beeld gebracht.

6. Jaarrekening

6.1 Lastenverdeling per doelstelling

	Besteed aan doelstellingen								Totaal 2022	Begroting 2022	Totaal 2021
	Natuur en landschap	Water en klimaat	Landbouw Voedsel	Duurzame energie	Circulaire economie	Communicatie & Achterban	Fondsenwerving	Beheer & adm.			
	12,75%	8,01%	20,15%	16,42%	6,27%	19,42%	0,00%	16,98%	100,00%		
Personeelskosten	€ 88.920	€ 55.863	€ 140.528	€ 114.515	€ 43.728	€ 135.437	€ 0	€ 118.420	€ 697.411	€ 768.860	€ 703.777
Huisvestingskosten	€ 4.938	€ 3.102	€ 7.803	€ 6.359	€ 2.428	€ 7.521	€ 0	€ 6.576	€ 38.727	€ 37.226	€ 35.507
Bureaunkosten	€ 3.872	€ 2.432	€ 6.119	€ 4.986	€ 1.904	€ 5.897	€ 0	€ 5.156	€ 30.366	€ 32.000	€ 28.304
Organisatiekosten	€ 11.658	€ 7.324	€ 18.424	€ 15.014	€ 5.733	€ 17.757	€ 0	€ 15.526	€ 91.435	€ 90.000	€ 89.537
Afschrijvingskosten	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 5.062	€ 5.062	€ 5.500	€ 5.936
Financieringskosten	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 3.490	€ 3.490	€ 2.000	€ 4.013
Lasten voorgaande jaren	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Totaal	€ 109.387	€ 68.721	€ 172.875	€ 140.874	€ 53.793	€ 166.612	€ 0	€ 154.230	€ 866.491	€ 935.586	€ 867.074
Verdeling B & A	15,36%	9,65%	24,27%	19,78%	7,55%	23,39%					
	€ 23.686	€ 14.881	€ 37.434	€ 30.504	€ 11.648	€ 36.077	€ 0	€ -154.230			
Directe projectkosten	€ 17.290	€ 555	€ 66.933	€ 7.887	€ 1.665	€ 1.981	€ 0	€ 0	€ 96.311	€ 5.240	€ 160.511
Totale kosten 2022	€ 150.363	€ 84.157	€ 277.242	€ 179.265	€ 67.106	€ 204.670	€ 0	€ 0	€ 962.802		
Verdeling begroting 2022	€ 101.018	€ 60.976	€ 154.724	€ 120.380	€ 44.254	€ 133.895	€ 0	€ 325.579		€ 940.826	
Verdeling jaarrekening 2021	€ 148.337	€ 107.864	€ 329.477	€ 192.461	€ 44.620	€ 205.080	€ 0	€ 0			€ 1.027.585

Kostentoerekening

De kosten worden aan de doelstellingen toegerekend op basis van de urenregistratie

6.2 Kasstroomoverzicht 2022

	31 december 2022	31 december 2021
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Exploitatieresultaat	€ 5.199	€ 47.775
Aanpassingen voor:		
- afschrijvingen	€ 5.062	€ 5.936
- mutaties voorzieningen	€ 0	€ 0
	€ 5.062	€ 5.936
Veranderingen in vlottende middelen:		
- voorraden	€ 0	€ 0
- vorderingen	€ 29.585	€ 18.043
- kortlopende schulden (exclusief schulden aan kredietinstellingen)	€ -108.208	€ -134.137
	€ -78.623	€ -116.094
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten	€ -68.362	€ -62.383
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Investeringen materiële vaste activa	€ -1.299	€ 0
Desinvesteringen materiële vaste activa	€ 0	€ 0
Overige investeringen in financiële vaste activa	€ -7.223	€ 0
Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten	€ -8.522	€ 0
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		
Mutatie reserves	€ -3	€ -150
Aflossing langlopende schulden	€ 0	€ 0

Overige mutaties reserves en fondsen	€ 0	€ 0	
Totale kasstroom uit financieringsactiviteiten		€ -3	€ -150
Mutatie Liquide Middelen		€ -76.887	€ -62.533

Liquide Middelen	31-12-2021	31-12-2022	Mutatie
ING bank	€ 513	€ 2.578	€ 2.065
ING bank spaarrekening	€ 154.778	€ 141.364	€ -13.414
Triodos Bank	€ 16.810	€ 17.724	€ 914
Triodos Internet Rendementrekening	€ 295.913	€ 229.865	€ -66.048
ASN Bank	€ 174.847	€ 174.525	€ -323
Kas	€ 85	€ 4	€ -81
Totaal	€ 642.946	€ 566.060	€ -76.887

6.3 Grondslagen van waardering en van bepaling van het resultaat

De jaarrekening is opgesteld conform de Richtlijn 650 "Fondsenwervende organisaties" zoals opgenomen in de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving. Doel van deze Richtlijn is inzicht te geven in de kosten van de organisatie en besteding van de gelden in relatie tot het doel waarvoor die fondsen bijeengebracht zijn. De jaarrekening is opgesteld in euro's.

6.3.1 Vergelijkende cijfers

De vergelijkende cijfers over 2021 zijn waar relevant aangepast om vergelijkbaarheid met het verslagjaar mogelijk te maken.

6.3.2 Grondslagen van waardering

Algemene grondslagen.

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met in Nederland algemeen aanvaarde verslaggevingsregels. Activa en passiva worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, tenzij een andere waarderinggrondslag is vermeld.

Materiële vaste activa.

De materiële vaste activa benodigd voor de doelstelling en voor de bedrijfsvoering worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs verminderd met de op basis van de geschatte gebruiksduur bepaalde afschrijvingen, met inachtneming van een eventuele restwaarde. De afschrijvingen bedragen een percentage van deze verkrijgingsprijs.

Vorderingen, liquide middelen, schulden en overlopende activa en passiva

Deze zijn opgenomen tegen geamortiseerde kostprijs; waardering geschiedt onder aftrek van een

voorziening wegens oninbaarheid, gebaseerd op een individuele beoordeling van de vorderingen.

Projectverplichtingen zijn opgenomen op basis van een besluit ter zake, welke schriftelijk is kenbaar gemaakt aan de ontvanger van de subsidie en worden ten laste gebracht van het boekjaar waarin de projectactiviteiten dienen te worden uitgevoerd door de uitvoerende projectpartner.

Reserves en fondsen

Reserves betreffen gelden ter vrije beschikking van de Stichting. Door het bestuur kunnen doelreserves worden aangehouden voor aanwending aan een specifiek doel.

Fondsen betreffen gelden die besteed moeten worden in het kader van de doelstelling waarvoor deze ter beschikking zijn gesteld. Dit betreft het niet bestede deel van toegekende donaties en andere fondsen en gelden die vastliggen in vaste activa.

6.3.3 Grondslagen voor resultaatbepaling

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de opbrengstwaarde van de toegekende subsidiebat en overige baten en de kosten en andere lasten over het jaar. De resultaten op transacties worden verantwoord in het jaar waarin zij zijn gerealiseerd; verliezen reeds zodra zij voorzienbaar zijn.

Baten

De baten zijn gevormd door alle aan het verslagjaar toe te rekenen opbrengsten.

Nalatenschappen worden opgenomen in het verslagjaar waarin de omvang van de nalatenschap betrouwbaar kan worden vastgesteld, derhalve indien de betaling is aangekondigd. Voorschotten worden verantwoord in het boekjaar waarin zij worden ontvangen. Giften in natura worden gewaardeerd tegen reële waarde.

Lasten

Financiële baten en lasten betreffen de op de verslagperiode betrekking hebbende renteopbrengsten en -lasten.

Projectverplichtingen

Projectverplichtingen worden ten laste gebracht van het boekjaar waarin de contractueel afgesproken projectperiode valt. De projectbestedingen worden derhalve toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Personeelsbeloning

Salarissen en sociale lasten worden toegerekend aan de verslagperiode waarin deze verschuldigd zijn, in overeenstemming met de arbeidsovereenkomsten.

De Stichting hanteert voor haar medewerkers een pensioenregeling waarbij de pensioenuitkeringen zijn gebaseerd op middelloon. Deze pensioenregeling is ondergebracht bij het bedrijfstakpensioenfonds Pensioenfonds Zorg en Welzijn (PFZW). De over het boekjaar

verschuldigde premies worden als kosten verantwoord. Voor per balansdatum nog niet betaalde premies wordt een schuld opgenomen. De risico's voor prijsindexatie en beleggingsrendement kunnen mogelijk leiden tot aanpassing van de toekomstige bijdragen aan het Pensioenfonds Zorg en Welzijn. Deze risico's komen niet tot uitdrukking in een in de balans opgenomen voorziening. In geval van een tekort bij het Pensioenfonds Zorg en Welzijn heeft de Stichting geen verplichting tot het doen van aanvullende bijdragen anders dan toekomstig hogere premies.

Het pensioenfonds PFZW heeft een beleidsdekkingsgraad van 99,7% ultimo 2022 (2021: 99,7%). De actuele dekkingsgraad per december 2022 bedroeg 109,2%. Dit is 2,6 procentpunt hoger dan de stand van eind december 2021.

Een negatief beleggingsrendement zorgt voor een daling van de actuele dekkingsgraad met 23,6 procentpunt. Daarnaast is de rente gestegen, waardoor de voorziening daalt. Als gevolg hiervan is de actuele dekkingsgraad met 39,9 procentpunt gestegen.

Het bestuur van PFZW heeft besloten per 1 oktober 2022 de pensioenen van alle deelnemers met 2,7% te verhogen. Hierdoor daalt de actuele dekkingsgraad met 3,0 procentpunt. Daarnaast worden de pensioenen van alle deelnemers per 1 januari 2023 nogmaals verhoogd met 6,0%. Hierdoor daalt de actuele dekkingsgraad verder met 6,4%.

6.3.4 Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht wordt opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit liquide middelen.

Kasstromen in vreemde valuta worden omgerekend tegen een geschatte gemiddelde koers.

Belastingen, rentebaten en soortgelijke opbrengsten, alsmede rentelasten en soortgelijke kosten, worden opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten.

Transacties waarbij geen ruil van geldmiddelen plaatsvindt, waaronder financiële leasing, worden niet in het kasstroomoverzicht opgenomen. De betaling van de leasetermijnen uit hoofde van het financiële leasecontract wordt voor het gedeelte dat betrekking heeft op de aflossing als een uitgave uit financieringsactiviteiten aangemerkt en voor het gedeelte dat betrekking heeft op de interest als een uitgave uit operationele activiteiten.

6.4 Toelichting op de balans per 31 december 2022

	31-12-2022	31-12-2021
Activa		
Materiële vaste activa		
<u>Benodigd voor de bedrijfsvoering</u>		
Aanschafwaarde per 1 januari	€ 50.387	€ 78.006
Cumulatieve afschrijving t/m vorig boekjaar	€ -36.899	€ -58.581
Boekwaarde per 1 januari	€ 13.488	€ 19.425
Investeringen	€ 1.299	€ 0
Desinvesteringen	€ -22.734	€ -27.619
Cumulatieve afschrijving desinvestering	€ 22.734	€ 27.619
Afschrijving	€ -5.060	€ -5.937
Boekwaarde per 31 december	€ 9.727	€ 13.488
Cumulatieve aanschafwaarde per 31 december	€ 28.952	€ 50.387
Cumulatieve afschrijving per 31 december	€ -19.225	€ -36.899
Boekwaarde per 31 december	€ 9.727	€ 13.488
<u>Direct in gebruik voor doelstelling</u>		
Boekwaarde per 31 december	€ 0	€ 0
Totaal materiële vaste activa	€ 9.727	€ 13.488
Financiële vaste activa		
Waarborgsom huur	€ 7.223	€ 0
	€ 7.223	€ 0
Vorderingen		
Debiteuren	€ 37.254	€ 22.589
Voorziening dubieuze debiteuren		€ -315

Stand per 31 december	€ 37.254	€ 22.274
Overige overlopende activa		
Vooruitbetaalde posten	€ 7.724	€ 9.030
Rente spaarrekeningen	€ 0	€ 0
Te ontvangen inzake projecten	€ 28.266	€ 71.525
Totaal	€ 35.990	€ 80.555
Liquide middelen		
ING bank	€ 2.578	€ 513
ING bank spaarrekening	€ 141.364	€ 154.778
Triodos Bank	€ 17.724	€ 16.810
Triodos Internet Rendementrekening	€ 229.865	€ 295.913
ASN Bank	€ 174.525	€ 174.847
Kas	€ 4	€ 85
Stand per 31 december	€ 566.060	€ 642.946

De liquide middelen zijn ter vrije besteding van de instelling.

	31-12-2022	31-12-2021
<u>Passiva</u>		
Reserves en fondsen		
Reserves		
Stichtingskapitaal	€ 45	€ 45
<u>Continuïteitsreserve</u>		
Stand per 1 januari	€ 266.638	€ 224.662
Opheffing bestemmingsreserve circulaire economie	€ 5.850	€ 0
Resultaatbestemming	€ 22.524	€ 41.976
Stand per 31 december	€ 295.012	€ 266.638

<u>Egalisatiereserve provincie</u>		
Stand per 1 januari	€ 89.485	€ 89.485
Resultaatbestemming	€ 0	€ 0
Stand per 31 december	€ 89.485	€ 89.485
<u>Reserve financiering activa bedrijfsvoering</u>		
Stand per 1 januari	€ 13.488	€ 19.425
Resultaatbestemming	€ 5.738	€ -5.937
Stand per 31 december	€ 19.226	€ 13.488
<u>Bestemmingsreserve herhuisvesting</u>		
Stand per 1 januari	€ 22.500	€ 22.500
Opheffing bestemmingsreserve circulaire economie	€ 8.400	€ 0
Toevoeging	€ 0	€ 0
Onttrekking	€ -23.247	€ 0
Stand per 31 december	€ 7.653	€ 22.500
<u>Bestemmingsreserve professionalisering project/urenadministratie</u>		
Stand per 1 januari	€ 5.000	€ 5.000
Resultaatbestemming	€ -2.000	€ 0
Stand per 31 december	€ 3.000	€ 5.000
<u>Bestemmingsreserve circulaire economie</u>		
Stand per 1 januari	€ 14.250	€ 14.250
Opheffing	€ -14.250	€ 0
Stand per 31 december	€ 0	€ 14.250
<u>Bestemmingsreserve burgerinitiatief</u>		
Stand per 1 januari	€ 9.500	€ 8.750
Dotatie via resultatenrekening	€ 0	€ 2.000
Onttrekking	€ -1.000	€ -1.250

Stand per 31 december	€ 8.500	€ 9.500
Totaal reserves	€ 412.268	€ 393.406
Fondsen		
<u>Casimir Fonds</u>		
Stand per 1 januari	€ 2.210	€ 3.110
Besteding	€ -900	€ -900
Resultaatbestemming	€ 3.000	€ 0
Stand per 31 december	€ 4.310	€ 2.210
<u>Fonds juridische procedures</u>		
Stand per 1 januari	€ 29.591	€ 17.855
Resultaatbestemming toevoeging	€ 15.000	€ 40.000
Resultaatbestemming onttrekking	€ -13.916	€ -28.264
Stand per 31 december	€ 30.675	€ 29.591
Totaal fondsen	€ 34.985	€ 31.801
Totaal Reserves en Fondsen	€ 447.253	€ 425.207

	31-12-2021
<u>Resultaatbestemming</u>	
Het resultaat is als volgt toegevoegd/onttrokken aan de reserves en fondsen:	
Toevoeging continuïteitsreserve	€ 22.524
Mutatie reserve financiering activa	€ 5.738
Onttrekking burgerinitiatief	€ -1.000
Toevoeging Casimir fonds	€ 3.000
Onttrekking Casimir fonds	€ -900
Toevoeging bestemmingsreserve herhuisvesting	€ 0
Onttrekking bestemmingsreserve herhuisvesting	€ -23.247

Toevoeging bestemmingsreserve professionalisering project/urenadministratie	€ -2.000
Toevoeging bestemmingsfonds juridische procedures	€ 15.000
Onttrekking bestemmingsfonds juridische procedures	€ -13.916
Totaal	€ 5.199

	31-12-2022	31-12-2021
Kortlopende schulden		
Crediteuren	€ 15.803	€ 25.260
Omzetbelasting af te dragen	€ 7.909	€ 4.254
Te betalen loonheffing	€ 15.132	€ 14.371
Te betalen pensioenpremies	€ 16.564	€ 809
Te betalen accountantskosten	€ 6.630	€ 5.250
Verplichting vakantietoeslag	€ 25.881	€ 21.878
Verplichting vakantiedagen	€ 35.365	€ 26.407
Te betalen eindejaarsuitkering	€ 21.155	€ 24.271
Terugbetalingsverplichting Provincie	€ 16.947	€ 58.520
Vooruitontvangen/te betalen op projecten	€ 22.738	€ 110.122
Overige overlopende passiva	€ 14.224	€ 15.414
Totaal kortlopende schulden	€ 198.348	€ 306.556
Niet in de balans opgenomen verplichtingen		
- huur gebouwen	Het huurcontract is per 1 juli 2022 aangegaan en heeft een looptijd van 5 jaar. De opzegtermijn bedraagt 12 maanden. De huur inclusief btw bedraagt m.i.v. 1 januari 2023, € 2.507,38 per maand.	
Gebeurtenissen na balansdatum		
Er hebben zich na balansdatum 31 december 2022 geen gebeurtenissen voorgedaan welke in deze jaarrekening zijn te vermelden.		

6.5 Toelichting op de Staat van Baten en lasten over 2022

Omschrijving	Werkelijk 2022	Begroting 2022	Werkelijk 2021
BATEN			
Particulieren			
Bijdragen aangesloten organisaties	€ 3.880	€ 4.560	€ 3.855
Donaties	€ 12.953	€ 10.000	€ 11.173
Totaal	€ 16.833	€ 14.560	€ 15.028
Bedrijven			
Projectbijdragen	€ 12.500	€ 9.200	€ 5.178
Totaal	€ 12.500	€ 9.200	€ 5.178
Verbonden organisaties zonder winststreven			
Vrij besteedbare gelden	€ 107.000	€ 107.000	€ 118.000
Projectbijdragen	€ 83.785	€ 96.460	€ 135.330
Totaal	€ 190.785	€ 203.460	€ 253.330
De looptijd van de toezegging van de Nationale Postcode Loterij loopt, per rapportdatum, tot en met 2023.			
Subsidies en overheden			
Reguliere Subsidie Provincie	€ 447.531	€ 464.478	€ 455.644
Subsidies overige projecten Provincie	€ 10.453	€ 15.000	€ 36.692
Subsidies projecten overige overheden	€ 165.408	€ 108.120	€ 94.214
Totaal	€ 623.392	€ 587.598	€ 586.550
Andere organisaties zonder winststreven			
Bijdrage TBO's	€ 66.650	€ 66.650	€ 65.342
Overige projectbijdragen	€ 15.776	€ 45.000	€ 121.397
Totaal	€ 82.426	€ 111.650	€ 186.739

Overige baten			
Baten voorgaand jaar	€ 0	€ 0	€ 0
Tegenprestatie levering producten/diensten	€ 42.065	€ 20.000	€ 28.533
Totaal	€ 42.065	€ 20.000	€ 28.533

Omschrijving	Werkelijk 2022	Begroting 2022	Werkelijk 2021
LASTEN			
Personeelskosten			
Salariskosten	€ 485.947	€ 548.000	€ 500.670
Eindejaarsuitkering	€ 16.286	€ 21.920	€ 21.903
Uitkeringen ziektegeldverzekering	€ 0	€ 0	€ -34.189
Totaal bruto loon	€ 502.233	€ 569.920	€ 488.384
Sociale lasten	€ 71.986	€ 98.640	€ 78.951
Pensioenpremies	€ 46.450	€ 54.800	€ 48.012
Reis- en verblijfskosten	€ 9.323	€ 8.000	€ 4.393
Vergoeding thuiswerken	€ 2.292	€ 5.000	€ 4.138
Scholing	€ 6.138	€ 2.500	€ 308
Ziektewetverzekering	€ 17.266	€ 15.000	€ 14.405
Arbodienst	€ 737	€ 1.000	€ 487
Inhuur personeel	€ 29.526	€ 6.000	€ 56.358
Werving personeel	€ 295	€ 1.000	€ 225
Vrijwilligersvergoeding/werkervaringsplaats	€ 5.460	€ 5.000	€ 4.556
Overige personeelskosten	€ 5.705	€ 2.000	€ 3.560
Totaal	€ 697.411	€ 768.860	€ 703.777
Gemiddelde personeelsbezetting (in FTE)	8,3	10,0	9,9
Huisvestigingskosten			
Huur	€ 27.891	€ 25.806	€ 25.019
Servicekosten	€ 9.421	€ 10.920	€ 10.477
Overige huisvestigingskosten	€ 1.415	€ 500	€ 11
Totaal	€ 38.727	€ 37.226	€ 35.507

Bureaunkosten			
Telefoonkosten	€ 3.407	€ 3.500	€ 2.480
PR-materiaal/website	€ 3.588	€ 4.000	€ 2.844
Acquisitiekosten	€ 0	€ 500	€ 0
Kopieer- en drukwerkkosten	€ 814	€ 1.500	€ 729
Kantoorbenodigdheden en porti	€ 1.381	€ 2.000	€ 2.212
Documentatie en vakliteratuur	€ 579	€ 1.000	€ 1.042
Computermaterialen en onderhoud	€ 418	€ 1.000	€ 324
Ondersteuning netwerkbeheer	€ 7.744	€ 8.000	€ 6.422
Representatiekosten	€ 340	€ 500	€ 1.369
Contributies en bijdragen	€ 9.842	€ 5.000	€ 8.824
Software	€ 2.253	€ 5.000	€ 2.058
Totaal	€ 30.366	€ 32.000	€ 28.304
Organisatiekosten			
Administratiekosten	€ 9.359	€ 12.000	€ 10.073
Accountants- en advieskosten	€ 12.965	€ 8.750	€ 6.355
Kosten CBF-keurmerk	€ 2.307	€ 2.250	€ 2.259
Burgerinitiatief/activiteitenfonds	€ 1.000	€ 2.000	€ 2.000
Kosten bestuur	€ 44	€ 500	€ 260
Vergaderkosten	€ 329	€ 500	€ 0
Juridische kosten en leges	€ 13.916	€ 7.500	€ 28.264
Overige	€ 41.370	€ 25.000	€ 605
Correcte aftrekbare voorbelasting	€ 9.713	€ 30.000	€ 39.099
Zakelijke verzekeringen	€ 432	€ 1.500	€ 622
Totaal	€ 91.435	€ 90.000	€ 89.537
Afschrijvingskosten			
Afschrijvingskosten inventaris	€ 2.062	€ 1.500	€ 1.856
Afschrijvingskosten automatisering	€ 3.000	€ 4.000	€ 4.080
Totaal	€ 5.062	€ 5.500	€ 5.936
Financieringskosten			

Rente en bankkosten	€ 3.490	€ 2.000	€ 4.013
Totaal	€ 3.490	€ 2.000	€ 4.013
Projectkosten	€ 96.311	€ 5.240	€ 160.511
Lasten voorgaande Jaren			
Afwikkeling projecten	€ 0	€ 0	€ 0
Overige lasten voorgaande Jaren	€ 0	€ 0	€ 0
Totaal	€ 0	€ 0	€ 0

6.6 Wet normering bezoldiging topfunctionarissen

Bezoldiging topfunctionarissen

Bedragen x € 1	F. Dingemans	M. Mouwen
Functiegegevens	Directeur- bestuurder	Adjunct-directeur
Aanvang en eind functievervulling	01/01/22-31/12/22	01/01/22-31/12/22
Omvang dienstverband	1,0	0,83
Dienstbetrekking	Ja	Ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare beloning	€ 88.118	€ 63.651
Beloning belastbaar op termijn	€ 8.988	€ 6.198
<i>Subtotaal</i>	€ 97.106	€ 69.849
Individuele toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 216.000	€ 179.993
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	€ 0	€ 0
Totale bezoldiging	€ 97.106	€ 69.849
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.

Bedragen x € 1	F. Dingemans	M. Mouwen
Functiegegevens	Directeur- bestuurder	Adjunct-directeur
Aanvang en eind functievervulling	01/01/21-31/12/21	01/01/21-31/12/21
Omvang dienstverband	1,0	0,83
Dienstbetrekking	Ja	Ja
Beloning plus belastbare beloning	€ 85.486	€ 57.692
Beloning belastbaar op termijn	€ 8.791	€ 5.623
<i>Subtotaal</i>	€ 94.277	€ 63.315
Individuele toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 209.000	€ 174.160
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	€ 0	€ 0
Totale bezoldiging	€ 94.277	€ 63.315
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.

3 | Overige gegevens

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: de Raad van Toezicht van Stichting Brabantse Milieufederatie

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2022

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2022 van Stichting Brabantse Milieufederatie te Tilburg gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Brabantse Milieufederatie op 31 december 2022 en van het resultaat over 2022 in overeenstemming met Richtlijn voor de jaarverslaggeving 650 'Fondsenwervende organisaties' en de bepalingen van en krachtens de Wet normering topinkomens (WNT).

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2022;
2. de staat van baten en lasten over 2022; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Voorts zijn wij van oordeel dat de in deze jaarrekening verantwoorde transacties over 2022 in alle van materieel belang zijnde aspecten voldoen aan de eisen van financiële rechtmatigheid. Dit houdt in dat de aan de subsidie verbonden verplichtingen met een financieel effect, zoals vastgelegd in de subsidiebeschikking zijn nageleefd, voor zover dit in redelijkheid te toetsen is. Deze verplichtingen zijn opgesomd in artikel 4 van Regeling controleprotocol subsidies Noord-Brabant.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en de Regeling Controleprotocol WNT 2022 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Brabantse Milieufederatie zoals vereist in de Verordening inzake de Onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening Gedrags- en Beroepsregels Accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met de Regeling Controleprotocol WNT 2022 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Het jaarverslag omvat andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Richtlijn voor de jaarverslaggeving 650 'Fondsenwervende organisaties' is vereist voor het bestuursverslag en de overige gegevens.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Richtlijn voor de jaarverslaggeving 650 'Fondsenwervende organisaties'.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de Raad van Toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Richtlijn voor de jaarverslaggeving 650 'Fondsenwervende organisaties' en de bepalingen van en krachtens de WNT. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De Raad van Toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken. Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen.

De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, de Regeling Controleprotocol WNT 2022, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de organisatie;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de organisatie haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een organisatie haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen;
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de Raad van Toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Was getekend te Sliedrecht, 28 juni 2023.

WITh Accountants B.V.
W.G. Oosterom MSc RA

4 | Bijlagen

Bijlage 1 – Verantwoording urenadministratie

Hieronder volgt een overzicht van geregistreerde uren voor de verschillende financiers, niet zijnde projecten.

1. Door de provincie gefinancierde uren

Activiteiten	Begroot	Gerealiseerd
Algemene activiteiten		
Algemene communicatie (incl. werving supporters/sponsors): via website en nieuwsbrieven over actuele onderwerpen (RES, Omgevingsvisie etc.) en opstellen van jaarplan en jaarbericht	490	470
Politieke communicatie: agenda Provinciale Staten volgen, bijwonen Statendagen, overleg met fracties, insprekbijdragen leveren	200	170
Evenementen en bijeenkomsten: Warandelezing en achterbanbijeenkomsten over actuele onderwerpen, om Brabanders te betrekken bij relevante politieke en maatschappelijke ontwikkelingen op het gebied van natuur en milieu	200	185
Vertegenwoordiging van de BMF (algemeen bestuurlijk, thema overstijgend)	100	53
Overige activiteiten	-	2
totaal algemene activiteiten	990	879
		89%
Thema duurzame landbouw & voedselproductie		
Aangesloten organisaties en initiatiefnemers ondersteunen bij (het aanklaarten van de urgentie van) de beweging naar grondgebonden, natuurinclusieve landbouw en duurzame voedselconsumptie	80	30
Onderzoek uitvoeren, rapporten opstellen en hierover publiceren n.a.v. actuele onderzoeksvragen m.b.t. landbouw en/of voedselvraagstukken	70	74
Bijdrage leveren aan het beleidskader en uitvoeringsprogramma Landbouw en voedsel, incl. uitvoeringsagenda locatiebeleid mestverwerking, en daarbij betrekken van Brabanders	120	296
Faciliteren en organiseren van beleidsbeïnvloeding, belangenbehartiging en verbreding Netwerk Goed Boeren	100	84
Deelname aan Brabantse beleidsprocessen (bijv. mestbeleid), netwerken (bijv. agrifoodsector) en innovatietrajecten (bijv. LIB)	80	128

Bijdrage leveren aan het beleidskader en uitvoeringsprogramma Gezondheid en daarbij betrekken van Brabanders	80	53
Versterken van de maatschappelijke steun voor biologische landbouw en organiseren van activiteiten daarvoor	250	244
Bijdrage leveren aan projecten m.b.t. verdienmodellen voor natuurinclusieve landbouw (project NAT en project Goodfood Club)	50	19
Periodieke communicatie naar achterban en andere belangstellenden over het thema duurzame landbouw & voedselproductie	70	62
totaal thema duurzame landbouw & voedselproductie	900	989
		110%
Thema water & klimaat		
Advisering over strategisch (grond)waterbeleid, KRW, DHZ, BBGO, WABES, herziening beregeningsbeleid en beleid overige kleine onttrekkingen en advisering over waterkwaliteit	300	175
Bewustwording van Brabanders voor het thema water en klimaat vergroten (o.a. natuur als klimaatbuffer, #elkedruppeltelt, waterbesparing) en reageren op actuele ontwikkelingen	100	84
Advisering en uitvoering convenant grondwater	50	32
Bijdrage leveren aan het beleidskader en uitvoeringsprogramma Milieu (opvolging PMWP), het beleidskader Leefomgeving incl. daarbij betrekken van Brabanders	50	179
Deelname aan beleidsteam grondwater en advisering voor hydrologische aspecten in GGA-trajecten en verdringingsreeks grondwater	50	16
Periodieke communicatie naar achterban en andere belangstellenden over het thema water & klimaat	50	38
Overige activiteiten	-	1
totaal thema water & klimaat	600	524
		87%
Thema natuur & landschap		
Beleidsbeïnvloeding Brabantse ontwikkelaanpak stikstofproblematiek	100	126
Deelname aan Bestuurlijk overleggen van GGA-traject(en)	50	29
Ondersteunen van achterban en lokale overheden bij groene omgevingsplannen en gebiedsprocessen	200	106
Scholing van achterban op inhoud en proces voor groene omgevingsvisie/-plannen	200	95
Bijdrage leveren aan het actieplan De Groene vrijwilliger	30	19
Deelname aan en advisering van (provinciale) werkgroepen, zoals werkgroep biodiversiteit en leefgebieden, invasieve soorten, landschapsbeheer, EVZ's, biodiversiteit, FBE	80	64

Adviseren over natuur- en milieuaspecten bij infrastructurele plannen en in mobiliteitsoverleggen (COVM, CRO's, adviesgroep GOL)	50	44
Aanpak lichtvervuiling en daarbij betrekken van Brabanders (project Nacht van de Nacht)	100	76
Bijdrage leveren aan beleidskader en uitvoeringsprogramma Natuur en daarbij betrekken van Brabanders	50	89
Deelname aan project Biodiversiteit Midden-Brabant (nav Deltaplan Biodiversiteit Brabant)	50	34
Campagne opzetten voor behoud van zandpaden (ontwikkeling zandpadenkaart en toewijzen gemeentelijke monumenten)	100	70
Periodieke communicatie naar de achterban en andere belangstellenden over het thema natuur & landschap	50	29
(extra) Inbreng leveren aan processen Gebiedsgerichte Aanpak stikstof	-	50
(extra) Beleidskader Natuur - bod van de BMF	-	9
(extra) Servicepunt Natuur & Landschap	-	6
(extra) Reactie op BK Wonen en Werken	-	31
Overige activiteiten	-	1
totaal thema natuur & landschap	1.060	875
		83%
Thema duurzame energie		
Servicepunt energie en koppelen van de groene achterban aan lokale energiecoöperaties	350	592
Vorbereidend onderzoek naar Brabantse energietuin	50	5
Bestuurlijke inbreng RES-en (Stuurgroep REKS HvB, Klankbordgroep RES NOB en RES WB en adviesgroep RES MRE)	150	61
Periodieke communicatie naar de achterban en andere belangstellenden over het thema duurzame energie	50	54
Overige activiteiten	-	10
totaal thema energie	600	722
		120%
Thema circulaire economie		
Servicepunt Circulair en Week van de Circulaire economie	100	182
Vorbereiding voor realisatie van circulaire ambachtscentra in Brabant / Ontwikkeling kennisplatform Circulaire Ambachts Centra	200	152
Project rondom jongeren en circulair textiel in Babant (fast fashion)	55	43
Project m.b.t. teelt en toepassing van olifantsgras	80	41
Deelname aan het convenant Brabant onderneemt circulair!	25	0

Periodieke communicatie naar de achterban en andere belangstellenden over het thema circulaire economie	20	19
(extra) Ondersteuning circulaire initiatieven in de samenleving	-	40
(extra) Deelname aan Stuurgroep JTF	-	5
totaal thema circulaire economie	480	481
		100%
beheer & administratie relatie met de provincie	50	41
totaal	4.680	4.509
		96%

2. Door terreinbeherende organisaties gefinancierde uren

Activiteiten	Begroot	Gerealiseerd	Percentage
Samenwerking op het thema Water & Klimaat	250	201	80%
Samenwerking op het thema Natuur & Landschap	50	41	82%
Samenwerking op het thema Duurzame energie	50	13	26%
Beleidsbeïnvloeding door lobbyactiviteiten en procedures bij ruimtelijke ontwikkelingen	380	392	103%
Organiseren en ondersteunen van het natuurbeschermingsoverleg	240	236	98%
Organiseren verdiepingsdag natuurinclusieve landbouw	0	42	n.v.t.
Reageren en inspelen op actuele ontwikkelingen	20	*0	0%
Administratieve ondersteuning ten behoeve van de samenwerking	10	7	70%
totaal	1000	932	93%

*Deze uren zijn op overige posten gerealiseerd

3. Door de Nationale Postcode Loterij gefinancierde uren

Activiteiten	Begroot	Gerealiseerd	Percentage
Adviseren van de achterban, overheid en adviesbureaus ter verbetering van plannen en vergunningen	410	389	95%
Adviseren van de achterban bij juridische procedure m.b.t. Water & Klimaat	90	44	48%
Organiseren van activiteiten, o.a. in het kader van het 50-jarig jubileum van de BMF	250	267	107%
Organiseren van activiteiten in het kader van de GoodFoodClub	70	8	11%
Organiseren van activiteiten in het kader van de Nacht van de Nacht	20	7	35%
Sericepunt energie en koppelen van de groene achterban aan lokale energiecoöperaties	260	10	4%
totaal	1.100	723	66%

BIJLAGEN

Bijlage 2 – Ontvangen projectsubsidies Stichting De Natuur- en Milieufederaties

Project nummer	Projectnaam	Te ontvangen van het fonds 1-1-2022	In 2022 te ontvangen van het fonds	In 2022 ontvangen van het fonds	Te ontvangen van het fonds 31-12-2022
	Bijdrage 2021	€ 0	€ 107.000	€ 107.000	€ 0
P19H	Uren inzet Jesper landelijke communicatiekoers in 2022	€ 0	€ 960	€ 0	€ 960
P19I	Projectleider energietuin Mastwijk	€ 0	€ 1.000	€ 0	€ 1.000
P104	Energietuinen	€ 3.200	€ 7.880	€ 11.080	€ 0
P106	Circulaire economie	€ 960	€ 0	€ 768	€ 192
P107	Ondersteuning energieinitiatieven	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
P108	Participatiecoalitie	€ 18.260	€ 30.885	€ 49.085	€ 60
P112	Klimaatbuffers Ambassadeurs	€ 2.400	€ 0	€ 2.400	€ 0
P113	Dagelijks bestuur	€ 7.360	€ 0	€ 7.360	€ 0
P116	Plan Boom	€ 0	€ 9.800	€ 9.800	€ 0
P128	Circulaire economie versnelling in de regio	€ 2.550	€ 0	€ 2.550	€ 0
P129	Kernteam Natuurinclusieve landbouw	€ 2.000	€ 0	€ 2.000	€ 0
P134	Ambassadeurs klimaatbuffers (4) (LNV/WNF)		€ 800	€ 400	€ 400
P700	Betreft inzet voor klachtencommissie Holland Solar	€ 600	€ 0	€ 600	€ 0
		€ 37.330	€ 158.325	€ 193.043	€ 2.612

Bijlage 3 – Verklarende woordenlijst

ANBI	Algemeen Nut Beogende Instelling
BHIC	Brabants Historisch Informatie Centrum
BMF:	Stichting Brabantse Milieufederatie
BSD	Basis Score voor Directiefuncties
CBF	Centraal Bureau Fondsenwerving
DHZ	Deltaplan Hoge Zandgronden
FSC	Forest Stewardship Council
GGA:	Gebiedsgerichte aanpak
IVN:	Instituut voor natuureducatie
LIB	Landbouw Innovatie Noord-Brabant
LNV	Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (ministerie)
N2000	Natura 2000
NMF's:	Stichting Natuur en Milieufederaties
NNB:	Natuurnetwerk Brabant
PFZW	Pensioenfonds Zorg en Welzijn
RES:	Regionale Energiestrategie
TBO:	Terreinbeherende organisaties
Van Gogh NP:	Van Gogh Nationaal Park
WBTR:	Wet Bestuur en Toezicht Rechtspersonen
WNT	Wet Normering van Topinkomens
WNV:	Werknemersvertegenwoordiging

Brabantse Milieufederatie

Heuvelring 92
5038 CL Tilburg

bmf@brabantsemilieufederatie.nl
www.brabantsemilieufederatie.nl

013-525 6225

NL22 TRIO 0212 4972 51
KvK 41095498

